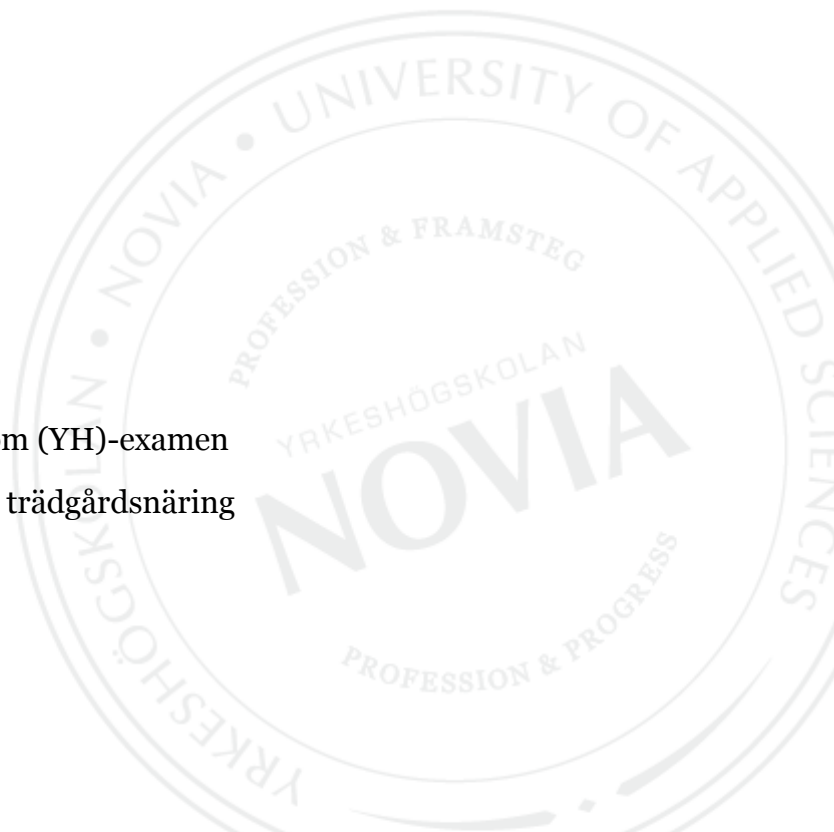

Kesäkukkasuunnitelma Tuusulan seurakunnan hautausmaalle

Tapaustutkimus: Paijalan hautausmaa, osastot 5-8

Linda Taskunen

Examensarbete för Hortonom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för trädgårdsnäring
Ekenäs 2013

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Linda Taskunen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Trädgårdsnäring, Tammisaari

Ohjaaja: Lars Fridefors

Nimike: Kesäkukkasuunnitelma Tuusulan seurakunnan hautausmaalle
Tapaustutkimus: Paijalan hautausmaa, osastot 5-8/
Sommarblomplanering till Tusby församlingens gravgård. Fallstudie:
Paijala gravgård, avdelningarna 5-8

Päivämäärä 18.1.2013

Sivumäärä 56

Liitteet 3

Tiivistelmä

Opinnäytetyö käsittelee Tuusulan seurakunnan Paijalan hautausmaata, sen hautainhoitoa ja kesäkukkia. Työn tavoitteena on kehittää kesäkukkaistutuksia nykyistä yhtenäisemmiksi, niin istutusprosessin keventämiseksi kuin hoitotyön helpottamiseksi, tilaajan toiveita huomioon ottaen. Opinnäytetyön tilaajana toimii Tuusulan seurakunta ja suunnitelma tullee käyttöön aikaisintaan vuonna 2014.

Lisätietojen saamiseksi on työssä haastateltu Paijalan hautausmaan työntekijöitä: kahta entistä työntekijää ja yhtä nykyistä. Lisäksi on haastateltu lähialueiden, kuten Riihimäen, Porvoon, Malmin ja Vantaan, hautausmaiden henkilökuntaa. Paijalan työntekijöiden haastattelut osoittavat, että heillä on yhtenäiset mielipiteet kesäkukkien hoidosta ja parhaiten menestyvistä kukista, kun taas lähialueiden hautausmaahenkilökunnan haastatteluissa ilmenee suuria eroavaisuuksia kesäkukkien käytössä. Kaikkien haastateltujen, niin Paijalan hautausmaan työntekijöiden kuin lähialueen hautausmaiden henkilökunnan mukaan, nykyisiin kesäkukkavalintoihin on päädytty kokemusten ja kokeilujen kautta.

Teorian ja haastattelujen pohjalta sekä tilaajan toiveita huomioon ottaen, luodaan suunnitelmat kesäkukkien käytöstä osastoille 5-8. Tutkimustulosten lisäksi ehdotetaan, mistä kukista Tuusulan seurakunta voisi ajan mittaan luopua ja mitä uusia lajeja voisi ottaa kokeiluun.

Kieli: Suomi

Avainsanat: hautausmaa, hautainhoito, kesäkukat, kesäkukkasuunnitelma

BACHELOR'S THESIS

Author: Linda Taskunen

Degree Programme: Horticultural Production, Tammisaari

Supervisor: Lars Fridfors

**Title: A Summer Flower Plan for the Cemetery of the Tuusula Congregation
Case Study: Paijala Cemetery, Divisions 5-8/ Kesäkukkasuunnitelma
Tuusulan seurakunnan hautausmaalle. Tapaustutkimus: Paijalan
hautausmaa, osastot 5-8**

Date 18th January 2013

Number of pages 56

Appendices 3

Summary

This thesis is a study on Paijala cemetery, Tuusula congregation, its gravesite care and summer flowers. The purpose of this study is to develop the summer flowers to a more cohesive whole from what they are today, to simplify the planting process and the tending, also taking into consideration the client's requests. Tuusula congregation is the client in this project, and the plan is taken into use in 2014 at the earliest.

To get more information about the annual flowers, interviews were made. In the study former workers at Paijala cemetery and one current worker were interviewed as well as workers at nearby cemeteries; Riihimäki, Porvoo, Malmi and Vantaa cemeteries including Paijala cemetery. In the workers' interviews similar opinions about the flowers came up; which flowers are the easiest to nurture and which have the best appearance. In the cemetery interviews bigger differences about the using of annual summer flowers came up. Among all the interviewed cemetery workers, everyone has come to their current choice of flowers through knowledge and experience.

Based on the theory and interviews, and based on the client's requests, the summer flower plan for divisions 5-8 is made as a result of this thesis. Besides the plan, it is also suggested which summer flowers could be left out in the future. It is also suggested which new breeds or species could be tested at Tuusula cemetery.

Language: Finnish

Key words: cemetery, gravesite care, summer flowers, summer flower plan

EXAMENSARBETE

Författare: Linda Taskunen

Utbildningsprogram och ort: Trädgårdsnäring, Ekenäs

Handledare: Lars Fridfors

**Titel: Sommarblomplanering till Tusby församlingens gravgård.
Fallstudie: Pajjala gravgård, avdelningarna 5-8**

Datum: 18.1.2013

Sidantal: 56

Bilagor: 3

Sammanfattning

Inledning

Församlingarnas vårdgravar är ett ökande fenomen bland finländarna. Vårdgravarna innebär vård och omsorg av graven; oftast innehåller en sådan vård plantering av sommarblommor samt skötsel och underhåll av graven mot en liten betalning. Detta vårdfenomen har ändrats en hel del genom tiderna. På grund av att det här fenomenet ökar, har församlingarna börjat göra noggranna planer om sommarblommor och dess användning på gravgårdarna, likaså i Pajjala gravgård. Planen som görs till gravgården görs för att underlätta planteringsprocessen och skötselarbetet.

Syftet med detta arbete är att utveckla sommarblommorna till mer enhetliga samt att underlätta planteringsprocessen och skötseln av sommarblommorna, utgående från beställarens önskemål. Beställaren för examensarbetet är Tusby församling och planen tas i bruk tidigast år 2014.

Examensarbetet till Pajjala gravgård är ett naturligt val till mig p.g.a. 6 års sommararbete på gravgården. Ämnet är mycket intressant och centralt och tack vare praktiskt arbete har jag förstått problemet även på dessa avdelningar. Avdelningarna 5-8 är de mest krävande med tanke på växt- och klimatförhållanden; torrt och skuggigt.

Paijala gravgård och dess utveckling

Paijala gravgård är grundad i slutet på 1800-talet, år 1896. Trots det, är Paijala gravgård den andra gravgården i Tusby. Första gravgården i Tusby är grundad i samband med grundandet av församlingen och Tusby kyrka, redan år 1643. Eftersom gravgården vid kyrkan blev alldeles för trång med årens lopp, var det dags att grunda en ny gravgård och den grundades i Paijala.

Paijala gravgård har expanderats en hel del med åren. Det äldsta området, avdelningarna 3-8 är planlagda 1909. Efter det planerades det nästa gång år 1930 av trädgårdsarkitekten Bengt Schal. Schal planerade både det gamla området samt de nya avdelningarna och de togs i bruk samma år. Det gamla området planerades en gång till, år 1938, av den berömda konstnären Ilmari Wirkkala. Wirkkalias plan gav 1000 gravplatser till för det gamla området, vilket var en stor fördel. Tack vare senare expanderingsarna, planerades nya områden 1945 och 1952. Kartläggningen av alla områden sker först under 1960- och 70-talet av hortonom Veikko Laitinen. Idag är ca 10,9 ha av hela 14,2 ha i användning.

Vårdgravar har funnits i Paijala sen år 1934, då det grundades en fond till vårdgravarna. Vårdgravarna innebär i dagens läge sommarblommor på graven, gravens skötsel och underhåll samt omvårdnad av växtligheten mot en betalning. I dagens läge kan man få en gravvård för en sommar, till 5 år eller till 10 år som längst. Även detta har ändrats genom åren. Tidigare var det möjligt att köpa s.k. evig vård, som skulle vara i bruk så länge som hela gravgårdens existens. Slutet på de eviga skötselgravarna hände officiellt först 1993, då kyrkolagen ändrades. I Paijala slutade försäljningen av eviga gravvårdar redan på 1970-talet.

Nuläget

Analysen av Paijala gravgårdens nuläge består av egna observationer och anteckningar under sommaren 2012. Alla vårdgravar på avdelningarna 5-8 har gått igenom, anteckningar har gjorts för vilka blommor man har planterat under året 2012 och hur de ser ut. På basis av dem har det gjorts tabeller om vilka blommor som planterats rad för rad, avdelning för avdelning.

Nulägesanalysen består dessutom av klimatförhållanden och annat som skall tas i beaktande, t.ex. jordförbättringsåtgärder. Som tidigare nämnt, är avdelningarna 5-8 de mest krävande på gravgården. Förutom att avdelningarna är på ett centralt ställe på gravgården, nära gamla kapellet, är området allra äldst. Paijala gravgård har grundats i tiderna i en tallskog, vilket syns klart ännu idag. Området är fullbelagt för det mesta med tallar (*Pinus*). De orsakar mycket rötter i marken vilket i sin tur orsakar torrhet i blombänkarna. Torrheten i sin tur orsakar en hel del bevattningsåtgärder för arbetarna. Fastän blombänkarna vårdas årligen med att byta ut myllan, växer det trots det en hel del rötter till bänken. Myllan som byts årligen är trädgårdsmylla som har ett pH-värde på 6 och N-P-K förhållande 12-5-14. Dessutom har man tillsatt kalk till myllan redan färdigt.

Alla blombänkar gödslas med Osmocote-gödsel som är ett långvarigt gödselmedel. Gödselmedlet är speciellt p.g.a. dess organiska skal som är gjord av harts. Med hjälp av skalet utger gödseln ämnen med jämna mellanrum, beroende på temperaturen. I högre temperatur utges mera gödsel medan i lägre temperatur utges mindre. Tack vare detta använder växten gödsel då när den behöver det. Ju tjockare skal gödslet har, desto längre utger den gödsel; påverkningstiden kan vara upp till 18 månader. På Paijala gravgård har denna gödselform fungerat bra, gödseln är lätt att blanda in direkt i blombänken och blommorna trivs bra.

Material & Metod

Som forskningsmetoder i detta arbete har använts intervjumetoden. Intervjuerna är gjorda för att samla in mera material om sommarblommor; vilka blommor som är bra och hurdana blommor är i användning. Det har gjorts två olika slag av intervjuer: intervju av två före detta arbetare och en nuvarande på Paijala gravgård samt intervjuer av fyra församlingar.

I intervjuerna av arbetarna på Paijala gravgård ville jag få fram vilka blommor har varit bra och lättsköta. Dessutom var det viktigt att få höra, vilka blommor som redan har provats

på gravgården. Förutom blommorna skulle jag också ta reda på växtskyddsproblem som har funnits genom tiderna. Jag intervjuade två före detta arbetare, andra respondenten jobbat från 1974-1993, medan andra jobbat under 1980-talet. Den tredje respondenten har jobbat på gravgården 1984, 1990 och från år 1996 till idag. En nuvarande arbetare var viktigt att få med i intervjuerna, för att få information om 1990-talet och 2000-talet.

Gemensamma drag i arbetarnas intervjuer är bland annat deras favoritsommarblomma, som är fuchsian (*Fuchsia*). Den är enligt respondenterna den mest lättskötta och den trivs bra i alla förhållanden, både i sol och i skugga. Stora skillnader kom inte fram mellan respondenterna, alla hade liknande åsikter om blommorna. Alla respondenter tyckte att sämre blommor var bl.a. pelargon (*Pelargonium*) och knölbegonia (*Begonia* Tuberhybrida-gr.). Respondenten, som är en av de nuvarande arbetarna på gravgården, tycker att alla blommor som är idag i användning på Pajjala gravgård är lättskötta och trivs bra.

I församlingarnas intervjuer var det viktigt att få fram vilka sommarblommor som används och hur de kommit fram till de nuvarande blommorna. För att få skillnader i svaren, bestämdes det att intervjua olika gravgårdar; Riihimäki, Borgå, Malm och Vanda. Svaren bland församlingarna skilde en hel del från varandra, p.g.a. att gravgårdarna är så olika storlek och alla har sina egna sätt. T.ex. i Riihimäki används endast två olika sommarblommor; femtunga (*Scaevola aemula*) och sommarbegonia (*Begonia* Semperflorens-gr. 'Super Olympia'), medan i Borgå och Malm används en hel del olika sommarblommor. Gemensamma drag hos alla församlingar var användningen av sommarbegonian, speciellt användningen av sorten 'Super Olympia'. Andra gemensamma drag var att alla intervjuade församlingar har kommit till de nuvarande valen med provningar och erfarenhet.

Resultat

Resultaten i detta examensarbete är den egentliga sommarblomplaneringen. Planeringen är gjord på basen av nulägesanalysen. Med hjälp av den, kunde jag lätt göra ändringar till den nya planen. I planen har tagits i hänsyn både beställarens önskemål samt anhörigas önskemål. I anhörigas önskemål är för det mesta önskemål om vilka blommor de önskar på gravarna eller vilka de inte önskar sig.

I planen används samma blommor som i nuvarande sortimentet, d.v.s., sommarbegonia som huvudblomma och begonia Dragon Wing samt Lotto. Andra blommor som används i planen är pipfuchsian och knölbegonian. Dessa används endast vid önskemål.

Tanken i planeringen är att använda endast två olika sommarblommor på en rad och gång. Detta gör det mer enhetligt och lugnar omgivningen. Färgen på sommarblommorna är alltid samma på en gång (d.v.s. 2 rader), fastän arten är olika. Större blommor, såsom begonia Dragon Wing och Lotto är planerade för större gravstenar medan sommarbegonia Super Olympia används till alla lagom stora och mindre gravstenar. Blommor finns i vitt, ljusrött, rött, och en blandning av ljusrött och vitt (appleblossom). En sommarbegonia sort med mörka blad och ljusröd blomning används också i planen.

Trots att jag inte ändrat några blommor i planen föreslår jag ändå ändringar till de nuvarande blommorna. Första förslaget är att avsluta användningen av knölbegonian. Orsaken till att den kunde avslutas är en så liten användning. Dessutom har knölbegonian en stor risk med växtskyddsproblem. Enligt arbetarnas intervjuer är den också svårskött p.g.a. alltför tunga blommor som kräver stödning.

Förutom det, föreslår jag att användningen av silverek (*Senecio cineraria*) skulle avslutas i och med avslutningen av knölbegonian. Silvereken är för det mesta en kombinationsväxt med knölbegonian eller med pipfuchsian. Istället för silvereken föreslås det endast ökning av mängden blommor, i sådana fall som har betalat extra för tilläggsblommor.

Själv tror jag på den nya hybriden begonia Dragon Wing, och föreslår därför att utvidga sortimentet till en vit sort av de nuvarande röda och ljusröda. Området är skuggigt och därför tycker jag att vit färg på blomningen utlyser omgivningen, speciellt de mörkaste gravstenarna.

Diskussion

Ämnet jag behandlat är mycket centralt till mig, p.g.a. många somrars arbetserfarenhet på gravgården. Jag hade aldrig trott att jag kommer att studera så djupt in i gravgårdarnas historia men otroligt nog, krävdes det till detta arbete. Senare märkte jag att egna synpunkter på frågor har ändrats en hel del under arbetets framskridande. Nu undrar jag, var ämnet litet för nära bundet till mig? Ibland har det varit svårt att ta en neutral synpunkt på saker i arbetet just på grund av att har så starka egna åsikter om hur saker görs. Ändå

tycker jag att jag lyckats med arbetets syfte och att jag tagit i hänsyn alla beställarens önskemål.

Frågor som jag funderar över är användningen över huvudtaget av sommarblommor. Funderingar om användning av perenner på allmänna grönområden är en aktuell fråga. Kanske det skulle bli mera hållbart och mindre investering i de ekonomiskt svåra tiderna också i församlingarna. I framtida forskningen kunde det forskas mera i området perenner på allmänna grönområden och speciellt på gravgårdarna. Hur skulle folket ta emot perennerna istället för sommarblommorna? Och vilka perenner skulle vara goda som gravväxter? I de fallen skulle det vara speciellt viktigt att välja rätta perenner på rätt plats. I MTT:s perennforskning har det forskats om perenner och dess användning på allmänna grönområden. I forskningen tas upp perennerna som ett alternativ i framtiden, just p.g.a. hållbara utvecklingen. Perennerna är dessutom lättskötta och behöver nästan ingen gödning. I forskningen kommer det fram olika perenner, hur de kunde användas och hurdana de är till växtsättet. Dessutom testas över 100 olika arter på gravgårdar och i parker i Finland. I praktiska undersökningen ser man på vinterhärdigheten, marktäckningen och höjden. Också jag tror att perenner är framtid i frågan om allmänna grönområden. Det skall bli intressant att få följa, hur mycket tid kommer denna ändring att ta.

Språk: finska

Nyckelord: gravgård, gravvård, sommarblommor, sommarblomplan

Alkusanat

Tämä opinnäytetyö on tehty Tuusulan seurakunnan Paijalan hautausmaalle, osana hautausmaan hoitotöiden kehittämistä ja tulevaisuuden kesäkukkavalintojen helpottamista.

Ohjaajanani koulun puolesta on toiminut koulutusohjelmani vastaava Lars Fridefors, joka on auttanut minua kokoamaan työni rakenteellisesti oikein ja ollut suurena tukena sekä antanut vinkkejä ongelmaan kuin ongelmaan. Ohjaajanani tilaajan puolesta on toiminut puutarhuri ja hortonomi Markku Blom, joka toimii Tuusulan seurakunnan ylipuutarhurina. Kiitän eri toteen Markkua suuresta avusta ja tuesta. Haluan ilmaista kiitokseni myös Päivi Valorinnalle yhteistyöstä ja avusta. Lopuksi vielä lämmin kiitos kaikille haastatteluihin osallistuville lähiseurakunnille ja työntekijöille, jotka auttoivat minua löytämään oleellisen.

Järvenpäässä, 18.1.2013

Linda Taskunen

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Hautausmaiden kehitys nykyisiksi	2
2.1 Hautauskulttuurin muodostuminen Suomessa	2
2.2 Paijalan hautausmaan perustaminen.....	4
2.3 Rakennukset Paijalassa	6
2.4 Hautausmaanhoidon synty ja kehitys Paijalassa	7
2.5 Hautainhoitorahasto	8
2.5.1 Budjetti.....	8
2.5.2 Hautainhoitosopimukset.....	9
2.6 Hautausmaiden ja hautainhoitojen määritteet	10
2.6.1 Hautaustoimilaki ja Kirkkolaki	10
2.6.2 Hautainhoidot muualla	10
2.7 Hoitoluokat.....	11
3 Tuusulan seurakunnan hoitohaudat.....	13
3.1 Hoitohautojen vuosittaiset hoitotoimenpiteet.....	14
3.2 Kesäkukkien istutus.....	16
4 Paijalan hautausmaan nykytila	19
4.1 Kasvuolosuhteet ja ympäristötekijät	20
4.1.1 Kasvualusta	21
4.1.2 Lannoitus.....	21
4.2 Osasto 5.....	22
4.3 Osasto 6.....	24
4.4 Osasto 7	26
4.5 Osasto 8.....	28
4.6 Kesäukat 2012.....	29
4.7 Lajimääritteet	30
4.7.1 Ahkeraliisa (<i>Impatiens walleriana</i>).....	30
4.7.2 Verenpisarat (<i>Fuchsia</i>).....	31
4.7.3 Kesäbegoniat (<i>Begonia Semperflorens</i> -ryhmä)	32
4.7.4 Mukulabegonia (<i>Begonia Tuberhybrida</i> -ryhmä).....	33
4.7.5 Hopeavillakko (<i>Senecio cineraria</i>)	34
4.8 Kasvitaudit	34

5 Tutkimusaineisto ja –metodit.....	37
5.1 Haastateltavat	38
5.2 Haastattelukysymykset.....	38
5.3 Kesäkukkaistutusten kehitys Paijalassa - työntekijöiden näkökulmasta	39
5.4 Kesäkukkaistutusten kehitys lähiseurakunnissa.....	42
5.4.1 Yhtäläisyydet.....	44
5.4.2 Eroavaisuudet	44
5.4.3 Kesäkukkakokeilut ja valikoimasta poistuneet lajit	45
6 Kesäkukkavalinnat osastoille 5-8 – Tutkimuksen tulokset	46
6.1 Osasto 5.....	46
6.2 Osasto 6.....	47
6.3 Osasto 7.....	49
6.4 Osasto 8.....	50
6.5 Muutosehdotukset	50
7 Johtopäätökset	51
8 Lopuksi.....	54
Lähdeluettelo.....	57

1 Johdanto

Seurakuntien hautainhoito on lisääntynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä. Nykyään monet omaiset maksavat mielellään pienen lisäsumman siitä, että he saavat kauniit kukat läheistensä haudoille ja sen lisäksi haudan siistinä pidon ja kukkien kastelun aina alkukesästä syyskuun puoleenväliin asti. Tämä perinne on muuttunut vuosien saatossa melko lailla ja hautainhoitosopimuksien kasvusta johtuen tarvitaan selkeä kesäkukkasuunnitelma Paijalan hautausmaalle, niin hoitotöiden helpottumisen kannalta kuin istutusprosessinkin helpottamiseksi. Opinnäytetyöni tilaajana toimii Tuusulan seurakunta ja suunnitelma tulee käyttöön aikaisintaan vuonna 2014.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kesäkukkaistutusten kehittäminen yhtenäisemmiksi, niin istutusprosessin keventämiseksi kuin hoitotyön helpottamiseksi, tilaajan toiveita huomioon ottaen. Pyrin opinnäytetyössäni selkeyttämään nykytilannetta ja ehdottamaan uusia ratkaisuja, sekä lajikevalintoihin että yleisilmeen parantamiseen. Tilaajan päällimmäiset toiveet ovat, että alue näyttäisi yhtenäisemmältä ja selkeämmältä. Lisäksi tilaaja toivoo minun kehittävän lyhenteet kesäkukkien nimille. Lyhenteet helpottavat hautainhoitokansion lukemista istutuksen aikana. Lasken myös määrät, eli kuinka paljon kukkia tarvitaan konkreettisesti millekin riville ja osastolle. Tämä itsessään jo helpottaa istutusprosessia ja vähentää etenkin suurta hävikkiä.

Kesäkukkien istutussuunnitelmat tehdään osastoille 5-8 työn tilaajan toiveesta, sillä nämä osastot ovat kaikista haastavimmat sekä hoitotyön, että maaston suhteen. Tämän vuoksi aiheeni on rajattu tarkasti, sillä kyseiset osastot tarvitsevat eniten huomiota kukkavalintojen suhteen juuri vaikeiden kasvuolosuhteiden vuoksi. Osastoilla löytyy myös muutamia kesäkukkiin liittyviä, omaisten toivomia erikoistoiveita, jotka pyritään ottamaan huomioon valmiissa suunnitelmassa. Tuusulan seurakunnalla on opinnäytetyöni jälkeen tavoitteena tehdä samantapaiset kesäkukkasuunnitelmat hautausmaan muille osastoille, samaa kaavaa noudattaen.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmiin kuuluu kaksi haastattelua. Tutkimuksessa haastatellaan Paijalan hautausmaan kahta entistä ja yhtä nykyistä työntekijää ja lähialueiden, kuten Riihimäen, Porvoon, Malmin ja Vantaan, hautausmaiden henkilökuntaa. Haastattelujen avulla halutaan saada enemmän tietoutta kesäkukista ja niiden käytöstä hautausmailla. Paijalan hautausmaan työntekijöiden haastatteluissa tärkeää on selvittää, mitkä kukat ovat menestyneet hyvin tai huonosti juuri Paijalan hautausmaalla.

Lähialueiden hautausmaiden henkilökunnan haastatteluissa sen sijaan halutaan saada selville, mitä kesäkukkia käytetään muilla hautausmailla ja miten juuri kyseisiin kesäkukkiin on päädytty.

Tässä opinnäytetyössä kirkolla tarkoitetaan Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja seurakunnilla Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvia seurakuntia.

Aihe on minulle hyvin keskeinen ja mielenkiintoinen, sillä minulla on takana kahden kesän työharjoittelu, sekä yhteensä kuuden kesän kesätyökokemus tällä kyseisellä hautausmaalla. Kahtena viime kesänä olen työskennellyt myös hautausmaan kausityönohjaajana, jonka vuoksi ymmärrän paremmin kyseisen ongelman juuri näillä tietyillä osastoilla.

2 Hautausmaiden kehitys nykyiseksi

2.1 Hautauskulttuurin muodostuminen Suomessa

Kirkon ja etenkin hautausmaiden historia on pitkä ja vie kauas menneisyyteen. Erillisiä hautausmaita kristityille ei ole aina ollut olemassa etenkin kirkon ollessa Valtionvallan vainoama. Vainot estivät kirkkoa muodostamasta omia hautausmaita ja juuri vainojen aikana kristityt vainajat haudattiin suurilta osin yksityishautoihin tai kaikille yhteisiksi muodostuneille hautausmaille. (Aaltonen et. al., 2005, 40–41)

Vainojen aikaan kirkko kuitenkin yritti haalia itselleen hautausmaita, jos se vaan oli mahdollista. Jo ennen 300 jKr. ovat ensimmäiset havainnot kristillisistä hautausmaista. Vainojen loppuessa 300-luvulla, tulivat kristilliset hautausmaat julki ja samaiseen aikaan kristinuskosta tuli ainoa uskonto, mikä oli valtion sallima. Sen jälkeen seurakunnat luonnollisesti kasvoivat ja hautausmaita perustettiin lisää. Hautausmaat sijoitettiin yleisesti kirkon ympäristöön tai ainakin sen läheisyyteen. (Aaltonen et. al., 2005, 41–42)

Suomeen saapuivat ensimmäiset kristilliset hautausmaat kirkon vakiintumisen aikaan, jolloin hautausmaat olivat kirkon läheisyydessä. Kuitenkin 1700-luvun lopulla hautausmaat sijoitettiin tilanpuutteen vuoksi erikseen kirkoista. (Aaltonen et. al., 2005, 42) Vuonna 1783 astui voimaan myös kielto, että kirkon sisälle ei enää saa myydä hautapaikkoja. Tämä oli uutta siihen aikaan, että hautapaikat erotetaan kirkon läheisyydestä. (Gardberg, 2003, 63) Muutos alkoi ensin kaupungeista ja jo 1800-luvun lopulla maaseuduillakin noudatettiin samaa. Tämä muutosliike saattoi johtua myös

silloisesta terveydenhoitolaista 1879, joka määräsi hautausmaat perustettavaksi sopivan matkan päähän asutuksista. (Aaltonen et. al., 2005, 42)

Ensimmäiset varsinaiset hautausmaat on perustettu 1700-luvun lopulla Oulussa 1781 jopa ennen kuninkaan määräämää kieltä 1783. Oulun hautausmaan perustamisen jälkeen seurasivat Vaasa vuonna 1783, Tampere 1784 ja Porvoo 1789 joka on vielä tänäkin päivänä käytössä. (Gardberg, 2003, 64)

Varsinainen haudoista huolenpiti alkoi vasta 1900-luvun alussa ja suuri merkitys silloiseen hautojen hoitoon oli taiteilija Ilmari Wirkkalalla sekä kirjailija Maila Talviolla. Talvio toimitti valokuvateoksen 'Jumalan puistot' vuonna 1927 ja Wirkkala sen sijaan toimi Hautausmaitten ystävät ry:n sihteerinä 1933 lähtien, kiertäen satoja seurakuntia ja järjestellen, suunnitellen ja kehitellen hautausmaita. (Aaltonen et. al., 2005, 51–52) 1900-luvun alussa alettiin hautausmaita kutsua myös "Jumalan puistoiksi" juuri sen seurauksena ja oli samalla varsinainen käännekohta nykyisten puistomaisten hautausmaiden luomiselle. Ennen sitä, hautausmaat olivat niin sanottuja "kuolleiden kaupunkia" ja muistuttivat enemmän peltoja kuin puistoja. (Salovuori, 2009, 104)

Esimerkiksi Helsingin pitäjän kirkon hautausmaalla ensimmäinen hauta on annettu seurakunnan hoitoon vuonna 1917, noin 1000 markasta. Seurakunta lupasi sillä rahalla huolehtia haudasta ja ylläpitää haudan kuntoa, minkäänlaisia istutuksia ei seurakunnan puolesta kuitenkaan laitettu haudalle. (Hockman, 2004, 76) Tuusulaan hautainhoitorahasto on perustettu vuonna 1934, mistä lähtien seurakunta on ottanut hautainhoitoja vastaan. (Nummi, 1996, 11) Kynttilöiden vieminen haudoille alkoi yleistyä 1920-luvulla ja toisen maailman sodan jälkeen se olikin jo tapa. Hautausmaista tuli kauniita puistoja, minne haluttiin tulla muistamaan lähimmäistä ja nauttimaan kauneudesta ja rauhasta. (Aaltonen et. al., 2005, 53) Hautausmaan hoito kasvoi 1800/1900-luvun vaihteesta lähtien lähes räjähdysmäisesti ja sotien jälkeen sankarivainajilla oli hautausmaakulttuurin kasvuun vielä suurempi vaikutus. (Lehtinen, 2004, 216)

Kasvusto hautausmailla

Hautausmaiden muodostuminen niityistä puistoiksi on kestänyt tovin. Oikeastaan 1800-luvun loppu on ollut murrosvaiheena kasvuston istuttamiselle. Kuitenkin jo 1800-luvun alussa on löytynyt dokumentaatiota siitä, että puita on kehoitettu istuttamaan hautausmaiden ympäristöön. Myös yksittäisiä puita kuten esim. kuusia on istutettu 1800-

luvun puolella muistopuiksi. 1800-luvun lopulla esteettisyys tuli voimakkaammin esiin. Hautauskarttojen teko yleistyi hoitamattomilla hautausmailla. Haudat kaivettiin ja puita istutettiin hautauskarttojen avulla. Moni hautausmaa istutti muuriksi pensasaitoja, ja puita istutettiin kujiksi vuoden 1880 jälkeen. Varakkaimmat lahjoittivat seurakunnille puita ja istutustalkoitaikin järjestettiin. Varakkaammat lahjoittivat enemmän jalopuita kun taas rahvaammat antoivat esimerkiksi haapoja (*Populus*), pihlajia (*Sorbus*) tai tuomia (*Prunus*). (Lehtinen, 2004, 214–215) Myös ripille päässeet nuoret istuttamassa puita oli yleinen näky 1800-luvun lopulla. He istuttivat mm. jalavia (*Ulmus*) ja koivuja (*Betula*) hautausmaille. (Knapas, 2003, 8)

Varakkaimpien haudoille alettiin istuttaa kukkia jopa jo 1800-luvulla. Yleisimpiä kukkia esimerkiksi Helsingin hietaniemen hautausmaalla siihen aikaan olivat kehäkukat (*Calendula officinalis*), joriinit (*Dahlia x hortensis*) ja päivänkakkarat (*Leucanthemum vulgare*). 1900-luvun alun tavallisimpiin pensaisiin hautausmailla kuuluivat syreenit (*Syringa*), juhannusruusut (*Rosa pimpinellifolia*), pensasangervot (*Spiraea*) sekä siperianhernepensaat (*Caragana arborescens*). (Lehtinen, 2004, 215) Muita kasveja, jotka ovat siihen aikaan kuuluneet haudoille, ovat erilaiset luonnonkasvit kuten orvokit (*Viola*), kielot (*Convallaria majalis*) ja käenkaalit (*Oxalis acetosella*). Myös monivuotiset perennat ovat olleet yleisiä hautakasveja, jotka ovat tänä päivänä jääneet monien hautausmaiden osalta unohduksiin. Perennoja, joita on ennen käytetty haudoilla, ovat esim. liljakasvit (*Liliaceae*), kurjenmiekat (*Iris*), särkyneet sydämet (*Dicentra spectabilis*), kuunliljat (*Hosta*) ja akileijat (*Aquilegia*). Perennat eivät juuri hoitoa vaadi, mutta ovat siitäkin huolimatta jääneet hyvin vähäisiksi hautausmaiden istutuksissa. (Knapas, 2003, 23)

Myös MTT:n selvityksien mukaan (Juhanoja & Lukkala, 2008), perennat julkisille alueille olisivat ratkaisu ekologisen ja kestävän kehityksen kannalta, myös hautausmaille. Perennat tarjoavat monipuolisen vaihtoehdon kesäkukkien sijaan tai esim. nurmikon käytön sijaan. Tutkimuksessa on tehty sekä kantavertailukokeita että käyttökokeita ympäri Suomea, sekä hautausmailla että kaupungeissa. Tutkimus on edelleen kesken, sen laajuuden vuoksi.

2.2 Paijalan hautausmaan perustaminen

Vuonna 1643 perustettiin kappeliseurakunta Tuusulaan. (Korppi-Tommola, 1996a, 4). Kappeliseurakunta tarkoittaa että seurakunnalla on oma pappi ja jokin toimitila, esimerkiksi kirkko tai kappeli. (Kappeliseurakunnat, 2012) Kappeliseurakunnan perustamisen jälkeen perustettiin kirkkoherrakunta, vuonna 1654. Tuusulan ensimmäinen

kirkko rakennettiin valmiiksi jo vuonna 1643, minne myös perustettiin Tuusulan ensimmäinen hautausmaa. (Korppi-Tommola, 1996a, 4) Nykyiseen kirkkokuistoon on haudattu noin 20 000 vainajaa, ja kun ottaa huomioon alueen koon, on määrä melkoinen; maata on käytetty uudestaan lukuisia kertoja vuosisatojen kuluessa. (Holma & Holma, 1981, 4) Kirkkokuisto on myös sotiemme sankarivainajien leposija. Myös Keravan ja Kellokosken hautausmailla on sankarihautoja, minne on haudattu sankarivainajia Tuusulasta. Paijalan hautausmaalle on sankarivainajat haudattu perhehautoihin joten kaikkien sodassa kaatuneiden Tuusulalaisten haudat eivät löydy Kirkkokuistosta. (Holma & Holma, 1981, 29)

1800-luvun lopulla todettiin, että kirkon hautausmaa käy aivan liian pieneksi seurakunnan kasvuun nähden, joten oli aika miettiä uuden hautausmaan perustamista. Alkuun oli vaikea löytää uusi alue hautausmaan perustamiselle, mutta lopultakin alue löytyi Paijalasta vuonna 1892. Kirkkokokouksen valitseman toimikunnan komitea osti lopulta 2,5 hehtaaria vuonna 1893, mikä tänä päivänä käsittävät osastot 3-8. Alue sai nimekseen 'Tuusulan Uusi hautausmaa', tätä nykyään Paijalan hautausmaa. 12.7 vuonna 1896 hautausmaa vihittiin ja ensimmäiset vainajat haudattiin jo muutama päivä vihkimisen jälkeen 19.7.1896. (Korppi-Tommola, 1996a, 5)

Koska seurakunta oli jatkuvassa kasvussa, tarvittiin jälleen lisää maata. Vuonna 1922 hautausmaa laajeni 2,8 hehtaaria, jotka nykyään käsittävät osastot 1, 2 sekä 9-14. Hautausmaa laajeni jälleen 1930-luvulla, tällä kertaa noin puoli hehtaaria. Viimeinen suuri laajeneminen tapahtui vuonna 1951. Hautausmaa laajeni noin 5 hehtaaria jotka tänä päivänä käsittävät osastot 15–24. Seurakunta teki lisäksi vuonna 1993 maakaupan Tuusulan kunnan kanssa, josta seurakunnan hautausmaa sai vaihtomaata n. 3,3 ha. Tämä 3,3 hehtaarin alue ei ole vielä hautauskäytössä, mutta laajenemisen mahdollisuus on olemassa. (Korppi-Tommola, 1996a, 5) Hautausmaan pinta-alaa on nykyään noin 14,2 ha ja niistä käytössä noin 10,9 ha. (Blom, 2012)

Paijalan vanha alue, tätä nykyään osastot 3-8, on kaavoitettu ensimmäistä kertaa vuonna 1909. Silloisessa suunnitelmassa oli 2893 hautapaikkaa. Tämä ei kuitenkaan ollut pysyvä suunnitelma. Seuraavaa suunnitelmaa laadittiin 1930 joka oli puutarha-arkkitehdin suunnittelema. Puutarha-arkkitehti Bengt Schal suunnitteli uudet osastot sekä vanhan puolen uusiksi, joka myös toteutettiin. Vanhaa aluetta suunniteltiin jälleen uudestaan vuonna 1938 taiteilija Ilmari Wirkkalan toimesta, jossa saatiin noin 1000 hautapaikkaa

lisää, mikä oli eduksi hautausmaalle. Hautausmaan laajenemisen myötä myös suunniteltiin uudet osastot; 9-14 ja 15–24 vuosina 1945 ja 1952. Osastojen 1-8 kartoitus tapahtui vuonna 1965, loput osastot kartoitettiin sen jälkeen aina 1970-luvun alkuun. Kartoitukset teki hortonomi Veikko Laitinen ja ne ovat vielä tänäkin päivänä voimassaolevat. (Korppi-Tommola, 1996a, 5-6)

2.3 Rakennukset Paijalassa

Paijalan hautausmaan ensimmäinen rakennus oli leikkaushuone. Se oli kaikista kiireellisin, joka piti saada Paijalaan. Leikkaushuoneessa tehtiin ruumiinavauksia tarpeen vaatiessa ja samaisessa rakennuksessa säilytettiin ruumiita huoneen alapuolella, kellarissa. Huone rakennettiin 1890-luvun lopulla ja se purettiin 1960–1970 luvun vaihteessa sillä sitä ei enää tarvittu.

Ensimmäinen kappeli rakennettiin 1910, arkkitehti E.A. Kranckin suunnittelemana. Vanha kappeli löytyy alla olevasta kuvasta 1. Kolmas rakennus oli tarkoitettu haudankaivaja ja myöhemmin hautausmaanhoitaja Yrjö Laineen asunnoksi vuonna 1932. Rakennus toimi myös hautausmaan toimistona vuodesta 1936 lähtien.

Kuva 1. Paijalan hautausmaan vanha kappeli. Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Vuonna 1932 kirkkohallitus hyväksyi ruumisvaunuliiterin rakentamisen. Samaiseen rakennukseen oli suunniteltu puuvaja, varastotilaa sekä käymälä. Rakennus valmistui heinäkuussa 1932. Seuraava rakennus rakennettiin 1938, joka oli ruumiskellariksi tarkoitettu. Silloisiin Ilmari Wirkkalan suunnitelmiin kuului että jonain päivänä uusi kappeli rakennettaisiin ruumiskellarin yläpuolelle. Samana vuonna päätettiin, että hautausmaanhoitajalle rakennetaan uusi talo, mihin oli lisäksi suunniteltu myös toimistotilaa, kellari ja sauna. Tätä lykättiin kuitenkin sodan vuoksi noin kymmenen vuotta. Uusi rakennus rakennettiin vasta 1949.

Viimeisin ja uusin rakennus on uusi kappeli, joka valmistui vuonna 1993. Uuteen kappeliin tuli enemmän kappelisalitilaa, kokoustilat, säilytys huone vainajille ja hyvästijättöhuone omaisille sekä toimisto. Vanhat toimistotilat ja hautausmaahoitajan asunto toimii tätä nykyään hoitohenkilökunnan sosiaalitalana. (Korppi-Tommola, 1996b, 6-7)

2.4 Hautausmaanhoidon synty ja kehitys Paijalassa

Haudankaivajia on ollut Paijalan hautausmaan perustamisesta asti, alkaen vuodesta 1896. Haudankaivajan toimi tuli kuitenkin vakinaiseksi viraksi vasta 1920-luvulla. Kun virka vakinaistui, laadittiin haudankaivajalle työohjeistus, siinä työtehtäviin kuului mm. istutusten sekä käytävien hoito. (Nummi, 1996, 10) Vuonna 1932 vakinaistettiin sen sijaan virka hautausmaanhoitajalle. Silloinen päätös oli, että hautausmaanhoitaja saa tarvittaessa lisätyövoimaa, etenkin kesällä. (Korppi-Tommola, 1996a, 9) Ensimmäisen varsinaisen hautausmaanhoitajan palkkauksen jälkeen 1932, alettiin luoda perustaa sille, mihin tänä päivänä on tultu Paijalan hautausmaan hoidossa. (Nummi, 1996, 10) Hautausmaanhoitajia oli vuodelle 1986 asti, jonka jälkeen virka on ollut seurakuntapuutarhurin nimellä. (Korppi-Tommola, 1996a, 9) Tänä päivänä ylipuutarhurina toimii Markku Blom.

Hautausmaiden yleisilme koheni yleisesti sotien jälkeen, mm. kaatuneiden vainajien muistoa kunnioittaen, jotka ovat nykyiset sankarihaudat. Sotien jälkeen alkoi hoitotyön tulos näkyä myös Paijalan hautausmaalla sillä entistä enemmän väkeä palkattiin avuksi, lähinnä keväisin ja syksyisin. 1950-luvulla alkoi kesätyöntekijöiden palkkaus; työsuhde alkoi keväällä ja päättyi syksyllä. Sinä aikana tehtiin paljon perustustöitä ja maisemointia, etenkin uusille laajennusalueille. Myöhemmin seurakunta alkoi palkata koululaisia kesätöihin. (Nummi, 1996, 10–11)

Lisäapua kevätsiivoukseen on saatu hautausmaalle siivoustalkoiden avulla aina 1980-luvulta lähtien. Omaiset osallistuivat talkoisiin siivoamalla läheistensä haudat sekä haravoimalla myös muita alueita. (Nummi, 1996, 11)

2.5 Hautainhoitorahasto

Melkein kaikissa seurakunnissa on olemassa jonkinlainen hautainhoitorahasto, ja niin on myös Tuusulan seurakunnalla. Rahasto helpottaa käytännön asioissa, esim. kirjanpidossa ja hautainhoitosopimuksia tehneiden omaisten kannalta. Rahastolla on omat tuloslaskelmat ja sen varat erotellaan seurakunnan muusta varallisuudesta. Hautainhoitorahastoon maksetaan haudan hoitokorvaukset, ja niillä varoilla maksetaan kyseisten hautojen hoito. (Aaltonen et.al., 2005, 137) Kirkkolain (1993/1054) 15. luvun 1 §:n 1 momentin mukaan verovaroilla ei makseta yksittäisten hautojen hoitoa vaan käytetään seurakunnan tehtäviin ja niiden toteuttamiseen.

Tuusulan seurakunnan hautainhoitorahaston sääntöjen 3 §:n mukaan (1994), haudan hoitomaksut määräytyvät niin, että maksettu summa korkoineen vastaavat hoitokustannuksia siltä ajalta, mikä on yhdessä sovittu. Sen lisäksi kustannuksiin sisältyy menoja myös työnjohdon ja hallinnon myötä.

Samaisten hautainhoitorahaston sääntöjen 4 §:n mukaan (1994), sovitut hoitosopimukset on suoritettava kirjallisesti. Kyseisessä hoitosopimuksessa sovitaan haudan hoitoajasta, hoitomaksusta ja mitä tehtäviä haudan hoitoon kuuluu. Lisäksi sovitaan seurakunnan oikeudesta; mitä seurakunnan puolesta haudalla, haudan hoidon kannalta, saa tehdä ja jos hoitomaksua ei suoriteta, seurakunnalla on tarvittaessa oikeus laskea hoidon tasoa. Sopimukseen voi sisältyä sen lisäksi muita sopimusehtoja. (Hautainhoitorahaston säännöt, 1994, 8)

2.5.1 Budjetti

Tuusulan seurakunnan hautainhoitorahaston tilinpäätöksen liitetietojen (2011) mukaan on selvitetty hautainhoitosopimusten alikatteisuus sekä vastuiden määrät. Keskimääräiset hoitohautojen kulut saa selvitettyä jakamalla tilivuoden aikana hautainhoitosopimukseen kohdistuneet välittömät ja välilliset kulut hoitohautojen lukumäärällä. Kertomalla yhden haudan hoitokulut jäljellä olevien sopimusvuosien kanssa saadaan selvitettyä hautainhoitovastuu.

Vuoden 2011 hautainhoitorahaston tilinpäätöksen liitetietojen tilastojen mukaan, hoitosopimushautojen kulut olivat lähes 135 000 € Paijalan hautausmaalla kun sopimushautojen lukumäärä vuodelle 2011 oli 1737 hautaa. Haudan hoitokulujen keskiarvoksi vuonna 2011 määrytyi n. 77,60 €. Nousua hautainhoitokulujen keskiarvossa oli vuodesta 2010 4,79 €, vaikka hautainhoitosopimuksia oli sama määrä kuin 2011. Vuoden 2012 tilastotietoja ei vielä ole, mutta hintojen nousun vuoksi oletetaan että hautainhoitokulujen keskiarvo on noussut samaa vauhtia. (Tuusulan seurakunnan ja hautainhoitorahaston kertomus, 2011, 153)

Tuusulan seurakunta on päättänyt budjetin seurakunnan kesäkukille. Kaiken kaikkiaan varoja on budjetoitu 17 400 €. Kun summaan lisätään arvonlisävero, on budjetti n. 21 500 €. Summa on tarkoitettu kaikille Tuusulan seurakunnan hautausmaille: Paijalaan, Kirkkopuistoon, Kellokoskelle ja Jokelaan.

2.5.2 Hautainhoitosopimukset

Hautainhoitorahasto on ollut toiminnassa Tuusulassa vuodesta 1934. Tuusulan seurakunta otti ensimmäiset hautainhoidot jo siitä lähtien. Alussa hautainhoitoja myytiin omaisille ainaishoitoina, mitkä suoritettiin omaisten toimesta kertamaksuna. Silloiset hautojen ainaishoidot määrittivät, että hautainhoito on lähes ikuinen, toisin sanoen hautausmaan koko eksistenssin ajan. Siihen aikaan oli vaikea ennakoida mitä tuleman pitää sillä rahan arvon muuttumista ei voinut ennustaa. Myöhemmin ainaishoitojen tilalle määrättiin uudet määräaikaissopimukset, 50 ja 25 vuotta. Myös niistä luovuttiin jonkin ajan jälkeen. Hautainhoitosopimukset supistettiin 10 ja 5 vuoden sopimuksiin, mitkä ovat tänäkin päivänä voimassaolevat. (Nummi, 1996, 11)

Jo vuoden 1954 kirkkolakiin tuli säädös että seurakunta voi ottaa vastuulleen sukuhautojen hautainhoidon, haudan haltijan suostumuksella. Seurakunta otti vastaan hautainhoidon perusteellista maksua vastaan määrääjäksi tai ikuisiksi ajoiksi, niin kauan kun hauta on osana rauhoitettua hautausmaata. Jo silloin pitivät maksut hoitaa erillisessä rahastossa, joiden varoilla oli tarkoitus hoitaa hautoja. Ainaishoitosopimuksista luovuttiin 1970-luvulla ja virallinen muutos tuli vasta 1993-vuoden kirkkolakiin, missä määrätään että ainaishoitosopimuksia ei enää tehdä. Uudessa laissa säädettiin, että hautapaikan haltija on hoitovastuussa haudasta jos toisin ei päätetä. (Aaltonen et. al., 2005, 138)

2.6 Hautausmaiden ja hautainhoitojen määrittelyt

Sekä Kirkkolaisissa (1993/1054), että hautaustoimilaisissa (2003/457) on säädettyä että hautausmaata kuuluu hoitaa arvostuksella ja vainajien muistoa kunnioittaen. Hautaoikeuden haltija vastaa päällisin puolin haudan kunnosta, mutta voi myös halutessaan sopia seurakunnan kanssa haudan hoidosta korvausta vastaan. (Aaltonen et. al., 2005, 135)

2.6.1 Hautaustoimilaki ja Kirkkolaki

Uusi hautaustoimilaki (457/2003) astui voimaan vuoden 2004 ensimmäisestä päivästä lähtien, (8. luku § 28) ja siinä säädetyt lait ovat voimassa tänäkin päivänä. Hautaustoimilain (457/2003) 2. luvun 3 §:n mukaan evankelis-luterilaisten kirkon seurakuntien ja seurakuntayhtymien velvollisuus on ylläpitää yleisiä hautausmaita. Samaisessa hautaustoimilaisissa (457/2003) 2. luvun 6 §:n mukaan ilmenee minkälaisia maksuja seurakunta voi periä:

”Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset.” (457/2003, 2. luku 6 §)

Hautaustoimilaisissa (457/2003) on säädetty myös laki haudan ja hautausmaan hoidosta, 5. luvun 13 §:n mukaan hautausmaata kuuluu hoitaa kunnioitettavasti vainajien muistoa kohtaan sekä hoitaa hautausmaata arvostuksella.

Kirkkolain (1993/1054) 17. luvun 5 §:n mom. 2 mukaan seurakunta voi sopia haudan hoidosta pientä vastiketta vastaan haudan haltijan kanssa. Seurakunta voi lisäksi sopia haudan hoidot niin, että hoitomaksut asetetaan erilliseen hautainhoitorahastoon, minkä varoilla haudat tulevat hoidetuksi. (2003/457)

2.6.2 Hautainhoidot muualla

Hautainhoidot eivät ole ainoastaan suomalainen käsite. Hautainhoitoja on tarjolla esim. Ruotsissa. Ruotsin kirkon sivujen mukaan, seurakunnat tarjoavat erilaisia hautainhoitoja. Hoidot eroavat kuitenkin aika lailla Suomen hoitohaudoista. Kesäkukkien lisäksi tarjontaan voi kuulua perennahoitoja, havujen laittoja haudoille pyhäinpäiväksi sekä orvokkeja tai muita kevään kasveja haudalle. Esim. Göteborgin seurakunnassa kaikki nämä ovat erikseen tarjolla omaisille erillisine hinnastoineen, erikseen mainittuna paljon jokin toimenpide haudalla maksaa. Myös pelkän haudan hoidon voi tilata seurakunnalta, mihin kuuluu

ainoastaan nurmen hoito tai vastaavasti hiekan hoito. Lisäksi palveluihin voi kuulua esim. hautakiven pesua. (Svenska Kyrkan, 2012)

Ruotsissa kuitenkin hautainhoidot ovat vapaaehtoisia seurakunnan toimesta ja Ruotsin Kirkkovaltuusto sen sijaan päättää, mitä hautainhoidoissa määritetään. Laissa ei ole määrätty hautojen hoitoja. (Richardsson, 2010) Richardsson toteaa työssään lisäksi, että haudan perushoittoon kuuluu yleisesti rikkaruohojen kitkentää, pensaiden leikkuuta sekä kevät- ja syysiiivousta. Kesäkukkien istutus on sen sijaan maksullinen palvelu seurakunnalta.

Toinen Ruotsissa tehty opinnäytetyö vertailee seurakuntien hautainhoitoja omaisten hoitamiin hautoihin. Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että omainen valitsee hautainhoidon sen sijaan, että itse hoitaisi hautaa? Tutkimuksen mukaan omainen valitsee haudan hoidon niin sosiaalisten, psykologisten kuin henkilökohtaisten kokemusten perusteella. Näitä ovat esim. ikä, jokin sairaus ja se seikka että halutaan, että hauta näyttää hyvältä. Myös aika ja sen puute vaikutti haastateltujen päätöksiin ottaa seurakunnalta hoitohauta. (Ivarsson, 2010)

Yhdysvalloissa sen sijaan, hautainhoito on suurilta osin yksityisten yritysten tarjoamia palveluja. Omaisille tarjotaan erinäisiä palveluja esim. hautakiven pesua, kukkatoimituksia tai vaikka nurmikon kastelua. Tarjolla voi lisäksi olla kukkasidontatöitä vaaseihin tai pienempiä istutuksia ruukkuihin tai niin kuin Suomessa: istutuksia kukkapenkkeihin. Yritykset mainostavat etenkin tilauksia tärkeisiin muistelupäiviin, kuten esim. pääsiäiseen, joulun, sotaveteraanien päivään tai muihin tärkeisiin henkilökohtaisiin päivämääriin. (Memorial Gardens, 2012 & Grave Groomers, 2012)

2.7 Hoitoluokat

Hautausmailla on alueita, jotka vaativat erilaista ylläpitoa, niin kuin muilla viheralueilla. Jotkut alueet, etenkin hyvällä sijainnilla olevat alueet, vaativat enemmän hoitoa kun taas enemmän syrjäisemmät alueet tarvitsevat vähemmän ylläpitotoimenpiteitä. Hautausmaa jaetaan eri hoitoluokkiin juuri alueiden funktioiden mukaan sekä kasvien ja hautausmaan hoidon tavoitteiden mukaan. (Aaltonen et. al., 2005, 177)

Viherympäristöliiton julkaisu n:o 16 käsittelee viheralueiden hoitoluokitusta. Hoitoluokitus on tarkoitettu käytettäväksi yleisesti viheralueilla, jota voi käyttää myös hautausmailla. Alueeseen kuuluvat rakennetut viheralueet. A1 on määriteltynä edustusviheralueina, A2

käyttöviheralueina ja A3 käyttö- ja suojaviheralueina. A1:n kuuluu yleisesti arvokkaat alueet, kuten esim. kirkkojen ja muistomerkkien ympäristöt. Viheralueet ovat lähes virheettömiä ja virheet korjataan hetimiten. A2 sen sijaan määrittelee käyttöviheralueita, mihin suurin osa hautausmaista pyrkii. Alueiden kuuluu olla toimivia ja viihtyvyyden kannalta hyviä. Alueet hoidetaan siististi ja turvallisesti ja epäkohdat pyritään korjaamaan niin pian kuin mahdollista. Käyttöviheralueilla tavallisia hoito- ja ylläpitotoimenpiteitä ovat toistuvia toimenpiteitä kuten esim. kunnostukset keväällä ja syksyllä, nurmikon leikkaus, lannoitus, kastelu ja viihtyvyyden kannalta myös oikeanlainen jätehuolto on tärkeää. A3:n suojaviheralueita ei hoideta niin usein, alue näyttää enimmäkseen luonnonmukaiselta ja hoidetaan ainoastaan tarvittaessa. (Aaltonen et. al., 2005, 177,178)

Ryhmäkasvien laatuvaatimukset on määritelty erikseen. Hoidon tavoitteita A1-alueella kukat ovat moitteettomat kun A2-alueen istutukset ovat siistissä kunnossa. Laatuvaatimusten vuosittaiset hoitotoimenpiteet on tarkkaan määritelty aina kevätkunnostuksesta syyskunnostukseen. Kevätkunnostukseen kuuluvat kasvualustan vaihto ja lannoitus, istutuksen aikaan kasvit istutetaan oikealle syvyydelle ja kasvualusta on siististi muotoiltu. Kasvit näyttävät kauniilta ja hyvinvoivilta ja rikkakasvit kitketään A1-hoitoluokan mukaan 1-2 kertaa viikossa. Kuolleet kasvinosat poistetaan ja kukat tuetaan tarvittaessa. (Eskolainen, 2005, 13) Paijalan hautausmaalla pyritään A1-tasoon ryhmäkasvien hoidossa. (Blom, 2012)

Kauppapuutarhaliiton julkaisemassa Ruukkukasvien yleiset laatuvaatimukset (2006) mukaan vähimmäisvaatimukseen kuuluu, että myytävä kasvi on oltava samaa lajia, joka on ennakkoon ilmoitettu. Lisäksi kasvin väri ja muoto kuuluu olla lajille ominaisia. Kasvin sopusuhtaisuus on tärkeää, tällä tarkoitetaan esim. kasvin hyvää haaroittuneisuutta ja tasaista lehdistöä. Vähimmäisvaatimukseen kuuluu sen lisäksi kasvin hyvä terveys sekä vaatimuksia juuriston ja kasvualustan suhteen. Kasveissa ei saa olla kasvitauteja tai tuholaisia, vioittuneita kasvinosia esim. ruiskutusjäämistä, tai muita mahdollisia vaurioita kukissa, juurissa tai muissa kasvin osissa. Juuriston ja kasvualustan vaatimukseen sen sijaan kuuluu että kasvi on juurtunut hyvin ja että juuret yltävät tarpeeksi pitkälle ruukkuun. Ruukku pitää täytyä n. 90 % kasvialustasta, jotta ruukkuun jäisi kastelutilaa n. 1 cm. Näitä ruukkukasvien laatuvaatimuksia noudatetaan viljelijän puolesta, jotta Tuusulan seurakunnassa olisi terveet ja hyväkuntoiset kasvit.

3 Tuusulan seurakunnan hoitohaudat

Jokaisessa seurakunnassa tarjotaan hautojen hoitopalvelua (Hietämäki, 2001, 242) ja niin myös Tuusulan seurakunnassa. Tuusulan seurakunnalla on tarjota tätä nykyään erilaisia hautainhoitosopimuksia, niihin kuuluvat yleensä seurakunnan istuttamat kesäkuukat ja niiden hoitotoimenpiteet, kastelu, kukkien nyppiminen ja tarvittaessa kukkien vaihto sekä haudan siistinä pitäminen. Hiekkahautojen siistinä pitämiseen kuuluu rikkaruohojen kitkentä, haudan peruskunnostus mukaan lukien hiekan lisäys hiekkahautoille tarvittaessa. Peruskunnostetun haudan voi nähdä kuvassa 2. Nurmihautojen hoitoon sen sijaan kuuluu nurmikon leikkuu ja siistiminen. Omaisten tuomat leikkokukat poistetaan kaikilta hoitohautoilta niiden lakastuttua. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 7)

Kuva 2. Vastikään peruskunnostettu 2 m:n hiekkahauta. Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Hoitosopimukset vaihtelevat seurakunnittain ja voivat olla hyvinkin erilaisia eri seurakunnissa. Yleisesti seurakunnilla on vuoden hoitosopimuksia aina ainaishoitoihin. Yleensä hoitosopimuksia tehdään myös eripituisina ja ne sovitaan yleisesti seurakunnan taloustoimistossa. Hoitosopimuksien sopimisen optimaalinen ajankohta on kevättalvella ja keväällä jotta kaikki olisi valmiina kun varsinainen haudan hoitokausi alkaa. (Hietämäki, 2001, 242–243)

Tuusulassa hautainhoitoja on tätä nykyään saatavilla kymmenen ja viiden vuoden määräaikaishoitosopimuksina sekä yhden vuoden kesähoitoina. Niiden lisäksi on saatavilla myös ainaishoitohautojen kesäkukitus, mihin kuuluvat samat toimenpiteet kuin määräaikaishoitoihin ja kesähoitoihin. Haudan hoitojakso alkaa kesäkuun alusta (1.6.) aina syyskuun puoleenväliin (15.9) asti. Seurakunnan kesäkukkien istutus alkaa n. 10.6 ja ovat viimeistään juhannuksena haudoilla. Hoitohautojen hoitomaksut määräytyvät haudan koon ja hoitovuosien mukaan. Hinnastoa voi katsella *taulukosta 1.* (Hautainhoito, 2012)

Taulukko 1. Tuusulan seurakunnan hoitohautojen hoitomaksut 2012

Haudan leveys (m)	Haudan hoito kukkineen (€)			Ainaishoitohautojen kukitus (€)
	1 v.	5 v.	10 v.	1 v.
1	75	375	750	25
2	105	525	1050	38
3	128	638	1275	44
4	150	750	1500	50
5	173	863	1725	56

(Hautainhoitorahaston hoitomaksut, 2012)

Kaiken kaikkiaan Tuusulan seurakunnalla on hautainhoitoja 2172 kpl, joista 1914 hoitoa on Paijalan hautausmaalla. Loput seurakunnan hoitohautoista sijaitsevat Kellokosken hautausmaalla, Jokelan uurnalehdossa sekä Kirkkopuistossa. (Blom, 2012)

3.1 Hoitohautojen vuosittaiset hoitotoimenpiteet

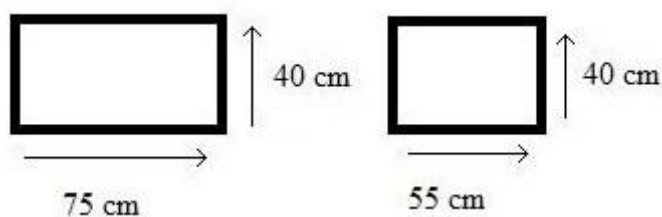
Tänä päivänä jo hautausmaan suunnitteluvaiheessa on hyvä laatia jonkinlainen ylläpito- ja hoitosuunnitelma hautausmaalle. Hoitosuunnitelman voi myös laatia jälkeenpäin hautausmaan perustamisen jälkeen. Hoitosuunnitelmassa määritetään säännölliset työt ja hoitotyöt mitkä toistuvat usein. Esimerkkejä tästä ovat kasvien hoitotyöt, alueiden siistinä pito ja tulevaisuuden projektit. Hyvä hoitosuunnitelma ottaa huomioon myös tulevaisuuden ja ennakoii suurempia korjauksia ja uusimisia. (Aaltonen et. al., 2005, 176)

Jokainen seurakunta määrittää itse omat menetelmät ja käytännön työt, usein vuosien kokemuksien perusteella, niinpä eri seurakuntien hoitomenetelmät voivat erota jonkin verran toisistaan. (Hietämäki, 2001, 238–239)

Paijalassa työt hoitohautoilla alkavat kukkapenkkin kunnostuksilla. Jotta kukat viihtyvät koko kesän, täytyy haudan hoito aloittaa kääntämällä kukkapenkit kaikkiin hoitohautoihin ennen istutusta. Kääntövaiheeseen kuuluu monia eri työvaiheita ja jotta työvaiheet

sujuisivat, on hautausmaalla laadittu tarkat ohjeet vaihe vaiheelta miten kukkapenkki käännetään. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 3)

Kukkapenkkejä on kahta eri kokoa riippuen siitä, kuinka leveä hauta on. Jos haudan leveys on 1-3 m, tulee kukkapesän kooksi leveydeltään 55 cm:n ja pituudeltaan 40 cm:n kokoinen kehikko. Jos haudan leveys on 4 m tai yli, niin käytetään kukkapenkin mitoiksi leveyssuunnassa 75 cm:n ja pituussuunnassa 40 cm:n kehikkoa. Kukkapenkin koon on määrittänyt kukkien määrä; mitä leveämpi hauta sen enempi istutetaan haudalle kukkia. Jottei työntekijän tarvitsisi joka kerta mitata kukkapesän oikeita mittoja, on sen vuoksi tehty kaksi eri mittakehikkomuottia. Mittakehikko mitataan paikoilleen mittanauhalla niin että mittakehikon keskikohta on hautakiven keskikohdan kohdalla. Sen jälkeen piirretään mittakehikon rajat lapiolla ja käännetään kokonaisvaltaisesti lapion syvyydeltä. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 3) Kuva 3. selkeyttää, minkä kokoiset kukkapenkin kehikot ovat.

Kuva 3. Kukkapenkin koot. Vas. isommille haudoille tehtävä kukkapenkki, oik. 1-3 m:n haudoille tehtävä kukkapenkki. Mittasuhteet ovat suuntaa antavia. Piirros: Linda Taskunen 2012

Kääntövaiheessa tulee eteen erilaisia kukkapenkkejä; jotkut ovat täysin juurettomia kun taas jotkut saattavat olla täynnä juuria. Näissä tapauksissa poistetaan kaikki juuret ja juuripaakut sekä vaihdetaan multa uuteen multaan tarpeen vaatiessa. Erittäin juureviin paikkoihin laitetaan musta muovilaatikko. Joillain haudoilla löytyy jo valmiiksi muovilaatikko mikä on laitettu edellisvuosina paikoilleen ja todettu toimivaksi. Muovilaatikon kääntö sujuu varovaisemmin kuin tavallisen kukkapenkin, sillä laatikon sisälle on tehty leka-soralla ja suodatinkankaalla salaojitus niin että ylijäämävesi pääsee valumaan pois. Muovilaatikon tarkoitus on ehkäistä juurien kasvamista penkkiin. Jos puiden juuret pääsevät kasvamaan liian nopeasti kukkapenkkiin, on seurauksena usein huonon näköiset kukat.

Mullan vaihdon ja käännön jälkeen on vuorossa lannoitus. Kaikki käännetyt kukkapenkit lannoitetaan Osmocote-nimisellä pitkäaikaislannoitteella. Pienempään kukkapenkkiin tulee

1 dl Osmocote-lannoitetta ja isoon 1,5 dl. Jos kyseessä on musta muovilaatikko, tulee lannoitetta vain 0,25 dl.

Ne tapaukset, joihin ei vaihdeta multaa lainkaan tai vaihdetaan vain osa mullasta, tarvitsevat kalkitsemista. Kalkkia lisätään kukkapenkkiin sama desilitra-määrä kuin Osmocote-lannoitetta.

Tärkeää on, että multaa on oikea määrä. Jos multaa on liikaa, on kukkia hankala kastella, ja lisäksi ylimääräinen vesi ja multa valuvat haudalle. Kun taasen multaa on liian vähän, on kyseessä enemmän esteettinen ongelma; kukat eivät näy tarpeeksi jos kukkapenkki on ns. kuopalla.

Lannoituksen ja mullan määrän tarkistamisen jälkeen on tärkeää loppusiistiä hautaa: haravoida roskat pois haudalta, vetää koristeiviivat jos kyseessä on hiekkahauta ja lopuksi haravoida haudan ympäristö. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 3)

3.2 Kesäkukkien istutus

Kukkapesien kunnostuttua, voi hoitohaudoille istuttaa kesäkukat. Monessa seurakunnassa oli ennen tapana ottaa omaisilta toiveita vastaan, mitä kesäkukkia he haluavat läheistensä haudoille, ja niin on myös tänäkin päivänä vielä useissa seurakunnissa. Tämän seurauksena voi yhdellä ja samalla rivillä olla erilaiset kukat lähes kaikilla hoitohaudoilla. Tämä teettää paljon lisätyötä ja sen vuoksi tästä käytännöstä on luovuttu hiljalleen. Nykypäivänä on tavanomaista kehittää hautausmaata siihen suuntaan, että esimerkiksi samalla osastolla tai lohkolla olisi samaa kasvilajia tai lajiketta. Se helpottaa mm. istutuksen suunnittelua, jonka voi sitten tehdä jo etukäteen talvisaikaan. Ja kun istutus kesäkuussa koittaa, ei tarvitse sen enempää pohtia, mitä kasvia tulee minnekin. (Hietämäki, 2001, 251–252) Alla olevassa kuvassa (kuva 4) näkee esimerkin Paijalan hautausmaalla, kun samalle käytävälle on istutettu kolmea eri kesäkukkaa.

Kuva 4. Samalle käytävälle on istutettu kolmea eri kesäkukkaa; kesäbegoniaa (*Begonia* Semperflorens-ryhmä.), tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*) ja kyynelverenpisaraa (*Fuchsia* Triphylla-ryhmä.). Paijalan hautausmaa os. 6. Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Hietamäen (2001, 252) mukaan, yhtenäinen istutussuunnitelma helpottaa hoitotöitä kesäkauden aikana ja luo rauhallisemman tunnelman varsinaiseen hautausmaaympäristöön. Tällainen järjestely on hyödyllinen myös sen vuoksi, että jokainen kasvi tarvitsee erilaista hoitoa ja jos tulee esim. kasvinsuojeluongelmia, ovat ne helpompi selvittää kun ne ovat istutettuna osastoittain tai ryhmittäin. (Hietämäki, 2001, 252)

Kesäkukkien istutus on Paijalan hautausmaan hoitotöiden kohokohta. Pitkä ja raskas kukkapenkkinen kääntötyö päättyy ja kesäkukkien istutus voi alkaa. Istutusajankohta on hektinen, sillä kukat täytyy istuttaa maahan mahdollisimman nopeasti jotta ne pääsevät juurtumaan ja kasvamaan uudessa ympäristössä.

Jotta kesäkukkien istutus sujuisi mahdollisimman hyvin ja nopeasti, jaetaan työntekijät eri ryhmiin. Yksi työntekijä tarvitaan hoitokansion lukijaksi. Hänen työtehtävänsä on kertoa kukkien jakajille mitä kesäkukkaa tulee millekin haudalle ja tarkistaa että jokaiselle haudalle tulee oikea määrä kukkia. Kukkien määrä riippuu haudan koosta ja siitä, mikä hautainhoito on kyseessä. Toinen ryhmä ovat kukkien jakajat. Jakajat kuuntelevat kansion lukijaa ja jakavat oikean määrän oikeita kukkia haudalle. Jakajan työ on hektistä sillä jakajat hakevat jatkuvasti lisää kukkia ja irrottavat jokaisesta taimesta ruukun irti jotta se on valmis istutettavaksi.

Kolmas ryhmä on niin ikään istuttajat. Istuttajat istuttavat kukat oikeassa järjestyksessä kukkapenkkiin. Kukkien määrä riippuu kukkalajista; isokokoisiksi kasvavat taimet istutetaan harvakseltaan kun taas pienet kukat voi istuttaa tiheämmin. Istuttajan on tiedettävä miten kukat istutetaan ja lopputarkistettava että oikea määrä tulee jokaiselle haudalle. Jokaisella hoitohaudalla on hoitomerkki, josta istuttaja pystyy varmistamaan haudan koon ja millainen hautainhoito on kyseessä. Jos kyseisessä hoitomerkissä lukee esim. kesähoidon lisäkukitus, tulee kukkia normaalia enempi määrä. Istuttajan työnkuvaan kuuluu myös tarkistaa että onko kukkapenkissä varmasti lannoitteet. Lisäksi istuttajan kuuluu poistaa omaisten tuomat kukat haudalta ennen kuin seurakunnan kukat istutetaan, mikäli niitä on. Hyväkuntoiset omaisten kukat nostetaan hautamuistomerkin taakse, niin että omaiset voivat halutessaan hakea ne pois. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 4, 6) Alla olevasta taulukosta (taulukko 3.) voi nähdä vuoden 2012 istutusohjeet, miten ne määräytyvät haudan leveyden ja kesäkukkalajin mukaan. Taulukosta 2 voi sen sijaan nähdä selvitykset lyhenteille, joita käytän kaikissa tulevissa taulukoissa.

Taulukko 2. Sanaselitykset kesäkukkalyhenteille ja värilyhenteille.

Lyhenteet	Selvennös	Värilyhenteet	Selvennös
KB	Kesäbegonia	pun.	punainen
TB	Tarhabegonia	vp.	vaaleanpunainen
MB	Mukulabegonia	ok.	omenankukka, valk./vp.
Lotto	Kesäbegonia 'Lotto'	valk.	valkoinen
KVP	Kyynelverenpisara	tl.vp.	tummalehtinen vp.
HL	Hopealehti	h.	harmaa/hopea

Taulukko 3. Kesäkukkien määrät haudan leveyden mukaan

Haudan leveys	KB	'Lotto'	MB, TB	KVP	Lisäkukitus Reunakukat
(m)	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
1	6	5	2	2	3
2	6	5	2	2	3
3	6	5	3	3	4
4	11	7	4	4	5
5	11	7	5	5	6
6	11	7	5	5	6
7	11	7	7	7	8
8	11	7	7	7	8

(Blom, Nummi & Leminen, 2012, 4)

Istuttajien jälkeen tulevat kastelijat. Kastelijan työtehtäviin kuuluu kasteluletkun avulla kastella kaikki seurakunnan hoitohautojen kukat. Istutuskastelu on hyvin tärkeää; nuoret taimet tarvitsevat istutuksen jälkeen saman tien vettä niin että juurtuminen alkaisi hetimiten. Letkukastelu sujuu hautamuistomerkin takaa, 1-2 kertaa/kukkapenkki.

Viimeisenä ryhmänä ovat siistijät. Siistijäryhmä jaetaan eri pienryhmiin; muutama haravoi edeltä haudoilta roskat ja tasoittaa hiekat haudalla jos kyseessä on hiekkahauta. Seuraava ryhmä tekee haudoille koristeiviivat ja luutivat reunakivet. Loput porukasta haravoivat kaikki käytävät, hautamuistomerkkien taustat ja reunakivien välit jotta saadaan kaikki istutusroskat siivottua pois. Jos kyseessä on nurmihautoja, haravoidaan roskat nurmelta ja lopulta kaikki käytävät. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 4, 6)

4 Paijalan hautausmaan nykytila

Paijalan hautausmaan nykytilan analysointi on tehty omien havaintojen perusteella sekä omien muistiinpanojen pohjalta kesällä 2012. Konkreettisesti tämä tarkoittaa sitä, että olen läpikäynyt osastot 5-8 hoitohauta kerrallaan. Olen kirjannut ylös havainnoissani mitä kesäkukkiä on istutettu hoitohaudoille osastoilla 5-8 sekä huomionut omaisten erikoistoiveet hautainhoitolistan mukaan ja tarkistanut onko niitä noudatettu. Muistiinpanoihini olen myös kirjannut ylös miltä kukat näyttävät jokaisella hoitohaudalla erikseen. Olen tarkastanut kukkien korkeuden; peittävätkö kesäkukat liiallisella korkeudellaan nimet hautamuistomerissä tai peittävätkö ne kenties kokonaan

hautamuistomerkin. Lisäksi arvioin kukkien yleisen kunnon. Olen muistiinpanojeni lisäksi myös valokuvannut suurimman osan hoitohaudoista.

Tuusulan seurakunnan Hautahoidot haudoittain (2012) mukaan, osastoilla 5-8 on kaiken kaikkiaan 389 hautaa, mihin istutetaan seurakunnan kukat. Kaikista niistä 389 hoitohaudasta vain neljään hautaan tulee lisäkukitus, eli lisäsummaa vasten haudalle istutetaan suurempi määrä kesäkukkia. Osastoilla 5-8 on lisäksi yhteensä 104 kpl ainaishoitohautoja joihin ei tule seurakunnan kukkia, mutta joihin kuuluu haudan siistinä pito ja omaisten kukkien kastelu tarvittaessa. Alla olevasta taulukosta (taulukko 4.) voi nähdä, kuinka hautainhoidot ovat jakautuneet keskenään osastoilla 5-8.

Taulukko 4. Tuusulan seurakunnan hautainhoidot, os. 5-8

	KPL
Kesähoito	82
Ainaishoidon kesäkukitus	26
Määräaikaishoito 5 v.	71
Määräaikaishoito 10 v.	110
Ainaishoidon 10 v. kukitus	5
Määräaikaishoito 50 v.	95
Lisäkukitus	4
Ainaishoito	104

(Tuusulan srk, Hautahoidot haudoittain, 2012)

4.1 Kasvuolosuhteet ja ympäristötekijät

Nykytilan analysoinnissa on tärkeää ottaa huomioon kaikki ympäristötekijät, jotka voivat vaikuttaa kasvin menestymiseen ja viihtyvyyteen. Kasvuolosuhteetkin ovat hyvin tärkeitä; kasvilla täytyy olla oikeanlainen kasvualusta, saada oikea määrä lannoitusta ja kasvaakseen tarvitsee myös valoa ja vettä. Myös maan pH-arvo on tärkeää pitää tasapainossa.

Osastot 5-8 Pajjalan hautausmaalla ovat hautausmaan kaikista varjoisimmat ja kuivimmat osastot, minkä vuoksi kesäkukkien hoito vaatii erityisiä hoitotoimenpiteitä verrattuna hautausmaan muihin osastoihin. Alueella kastellaan enemmän kuin hautausmaan muilla alueilla, johtuen juuri kuivuudesta. Kuivuus taasen johtuu puista ja etenkin niiden juurista, jotka tunkeutuvat kukkapenkkeihin vuosittaisista kukkapenkkiä käännöistä huolimatta. Jos on muutenkin kuiva, helteinen kesä, on hoitotyöt keskikesällä lähes pelkkää kastelua näillä osastoilla. Sateisenakin kesänä kastelua on keskimäärin noin 1-3 kertaa viikossa.

Erityisen tärkeää osastoilla 5-8 on myös että jokaisesta kukkapenkistä löytyy oikea määrä lannoitetta ja kalkkia. Alueen varjoisuudesta johtuen lannoitteen puuttuminen kukkapenkistä huomataan saman tien, koska kun kukat eivät saa kunnolla aurinkoaan ne huononevat nopeammin. (omat havainnot, 2012) Paijalan hautausmaa on aikanaan perustettu mäntymetsään (Nummi, 1996, 10), ja vaikuttaa selkeästi vielä tänäkin päivänä kukkien viihtyvyyteen.

4.1.1 Kasvualusta

Paijalan hautausmaalle tilataan multa Kekkilästä. Kukkapenkkeihin käytettävä multa on valmiiksi lannoitettua ja kalkittua puutarhamultaa (Puutarhamulta Plus), joten kalkin lisääminen ei ole tarpeellista kun kukkapenkkiin vaihtaa kokonaan uuden mullan. (Puutarhamulta Plus, 2012) Puutarhamulta on humuspitoista ja lisäksi pidättää hyvin vettä ja ravinteita. Kekkilän Puutarhamulta Plussan pH -arvo on 6 ja N-P-K-suhde on 12-5-14. Multaan on lisätty 8 kg/m³ kalkkia ja mullan johtokyky on 30. (Puutarhamulta Plus, 2012) Multa on osoittautunut toimivaksi ja hyväksi seurakunnan kukille. (Blom, 2012)

4.1.2 Lannoitus

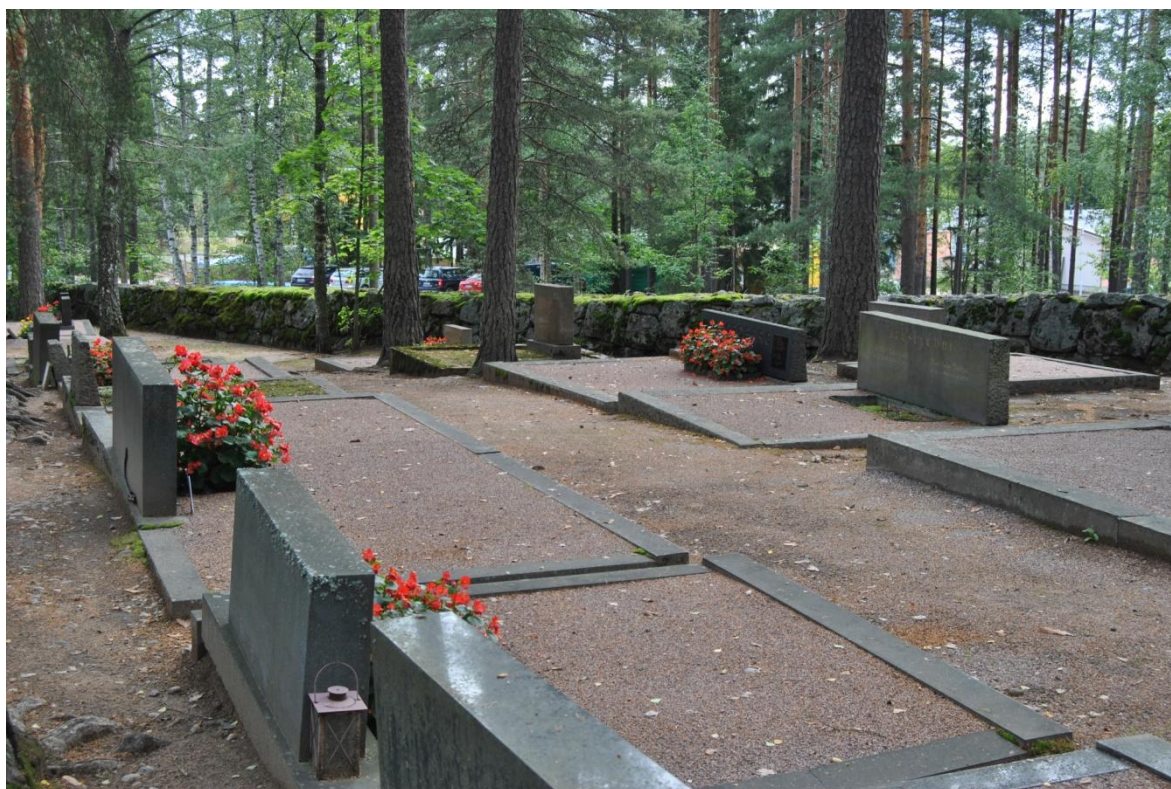
Kukkapenkkejä lannoitetaan kerran kesässä, kukkapenkin kääntötoimenpiteiden aikana. Lannoitteena käytetään yleisesti Osmocote-pitkäaikaislannoitetta. (Blom, Nummi & Leminen, 2012, 3) Maahantuoja Osmocote-lannoitteelle toimii Habitec Oy ja valmistaja on ulkomainen Scotts-yhtiö. (Koristekasvilannoitteet, 2012) Vaikka Osmocote on ensisijaisesti taimistokasveille tarkoitettu lannoite, soveltuu se hyvin myös ryhmäkasveille. Osmocote on ensimmäisiä pitkäaikaislannoitteita ja on tänäkin päivänä hyvin merkittävä lannoite erikoisen orgaanisen hartsikuoren ansiosta. Hartsikuoren avulla rae vapauttaa joka päivä pienen määrän ravinteita, lämpötilasta riippuen. Tämän vuoksi lannoite pystyy lannoittamaan koko kasvukauden ajan. Hartsikuori ehkäisee myös lannoitteiden huuhtoutumista luontoon ja on sen vuoksi hyväksytty käytettäväksi myös pohjavesialueella, missä ei sallita ravinteiden huuhtoutumista lainkaan. Osmocote on helppokäyttöinen, sillä sen voi sekoittaa suoraan kasvualustaan. (Osmocote Exact esite, 2012)

Hitaasti liukenevien lannoitteiden kuori vapauttaa lannoitteita eri nopeudella riippuen lämpötilasta. Jos lämpötila on korkeampi, nopeuttaa se ravinteiden liukenemistä kun taas matalammassa lämpötilassa ravinteiden vapautuminen hidastuu. Kasvi käyttää toisin

sanoen ravinnetta silloin kuin se sitä tarvitsee ja on lisäksi myös tehokas tapa välttää ravinteiden huuhtoutuminen. Pitkäkestoisten lannoitteiden vaikutusaika säädetään kuoren paksuudella; vaikutus voi kestää noin kolmesta viikosta aina jopa 18 kuukauteen. Oikean lannoitteen valinta määräytyy juuri käyttökohteen perusteella. (Sirviö, 2004, 85)

4.2 Osasto 5

Osasto 5 sijaitsee aivan vanhan kappelin vieressä, kappelikäytävän toisella puolella. (Katso Liite 1) Osaston toista laitaa rajaa vanha kivimuuri ja sen lisäksi osastolla on paljon puita, joten alue on varjoisaa, kuivaa ja juurista. Alue on melko keskeisellä paikalla hautausmaalla; vanhan kappelin läheisyydessä, vanhan arkkukellarin kupeessa sekä muistomerkin vieressä, jonne omaiset saattavat tulla muistelemaan heitä, joiden hautapaikkoja ei enää ole merkitty. Seuraavat kuvat, kuvat 5,6 ja 7, antavat paremman käsityksen osaston sijainnista ja millaiset kasvuolosuhteet alueella on. Kuvista voi myös havainnoida, mitä kukkia on istutettu osastolle 5.

Kuva 5. Vanha kivimuuri osaston 5 laidalla. Hoitohaudoille on istutettu punaista kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens-ryhmä*.) Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Kuva 6. Osasto 5 vanhan kappelin läheisyydessä. Kuvassa lähimpänä kyynelverenpisaraa (*Fuchsia Triphylla*-ryhmä), vasemmalla käytävän päässä tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*) ja oikealla puolella käytävää kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens*-ryhmä.). Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Kuva 7. Osastolla 5 on istutettu erilaisia kesäkukkia samalle riville. Kuvassa punaista tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*) ja vaaleanpunaista kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens*-ryhmä.). Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Tarkasteltuani Hautahoidot haudoittain (2012) listaa laskin kuinka monta hautainhoitoa on osastolla 5. Osastolla on hautainhoitoja yhteensä 98 kpl. Näihin 98 hautaan tulee vuosittain

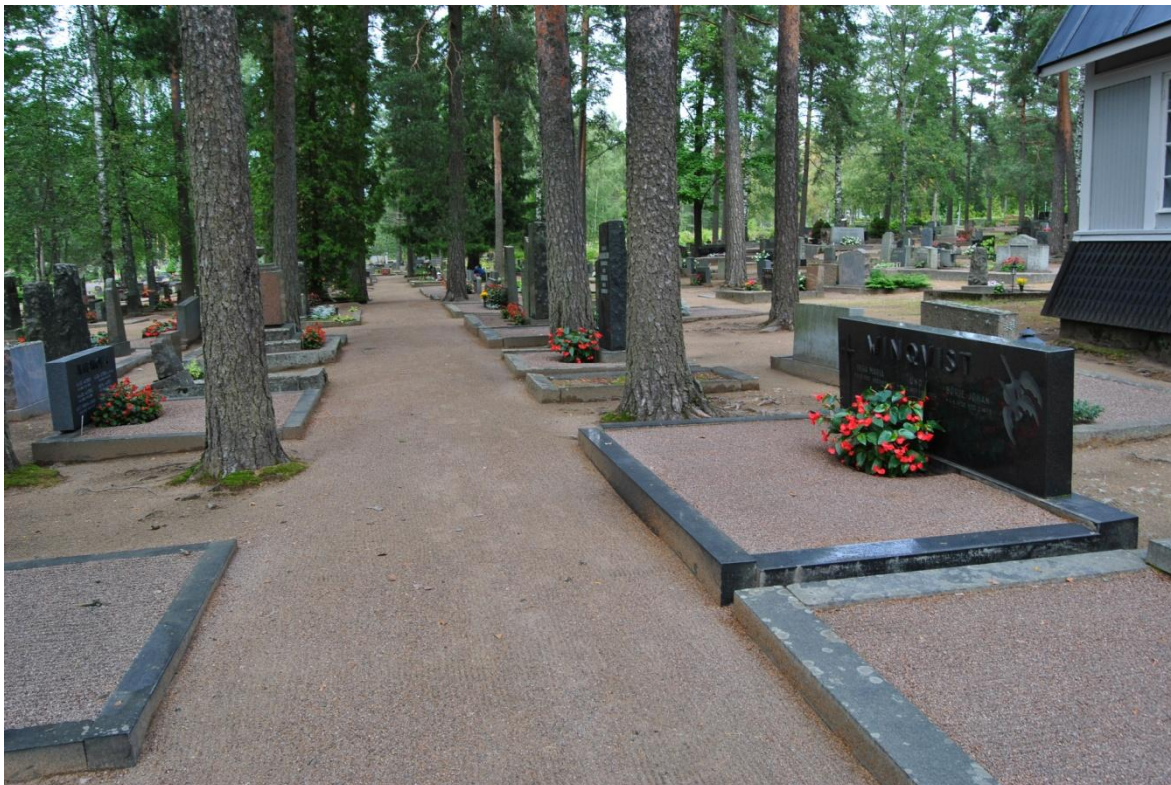
seurakunnan kesäkukat. Taulukosta 5. voi katsella mitä kukkia on istutettu tänä vuonna rivi kerrallaan. Käytän taulukoissani itse tehtyjä lyhenteitä kesäkukista, selventääkseni taulukoita. Käytän kaikissa tulevissa taulukoissa samoja lyhenteitä. Sanaselitykset lyhenteille löytyvät taulukosta 2, sivulla 18.

Taulukko 5. Osasto 5:n hoitohaudat ja kukat riveittäin.

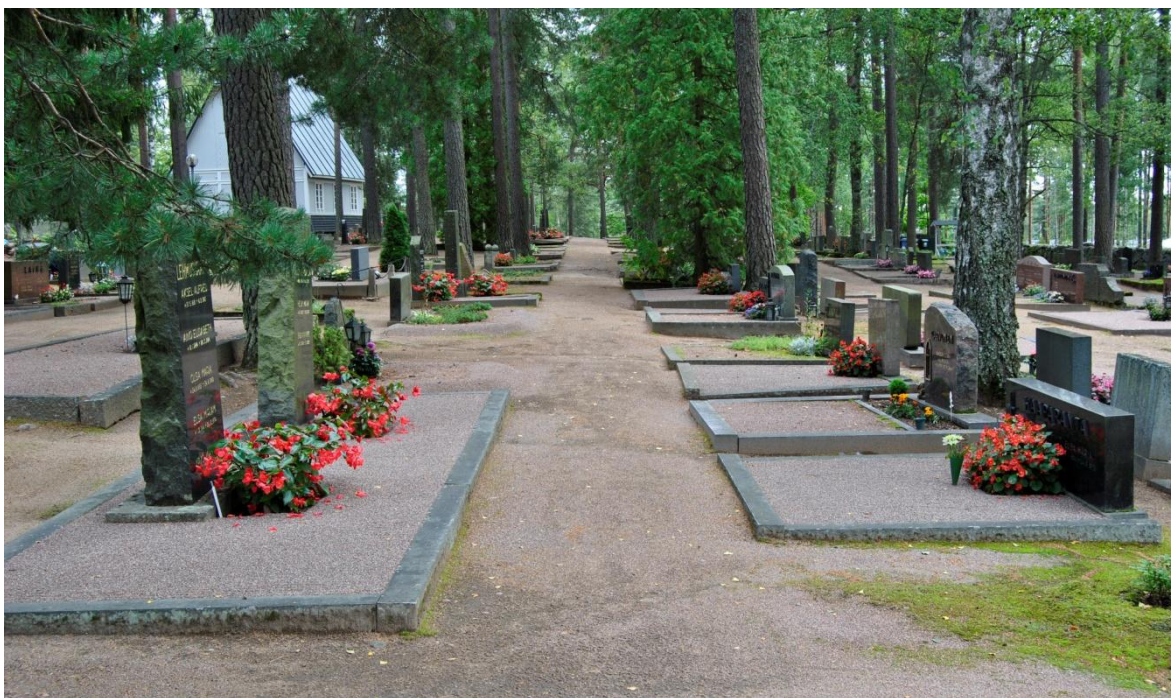
Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	7	42	KB	pun. & vp.
2	6	36	KB	pun. & valk.
3	5	30	KB	pun.
4	11	65+3	KB+TB	vp., pun.
5	11	54+5	KB+TB	vp., pun.
6	4	18+5	KB+TB	vp. & pun.
7	8	53	KB	vp.
8	3	12+3	KB+TB	pun., pun.
9	6	12+10	KB+TB	pun., pun.
10	8	35+4+3	KB+TB+KVP	pun., pun., pun.
11	5	18+5+4	KB+TB+KVP	pun., pun., pun.
12	10	36+22	KB+Lotto	pun., pun. & valk.
13	5	24+5	KB+Lotto	pun., valk.
14	4	18+5	KB+Lotto	vp., pun.
15	2	12	KB	vp.
16	2	12	KB	vp.
17	0	0	-	-
18	1	6	KB	vp.

4.3 Osasto 6

Osasto 6 ympäröi vanhaa kappelia, sekä kappelin vasemmalla puolella, takana ja oikealla puolella. (Liite 1) Osaston 6 laittaa reunustaa myös vanha kivimuuri, joka kertoo alueen vanhasta iästä. Alue on melko samanlainen kuin osasto 5, yhtäläillä varjoisa ja juurinen. Tietyillä paikoilla aurinko pääsee pilkahtamaan jonkun verran, esimerkiksi haudat jotka ovat kappelikäytävän reunalla. Osasto 6:n toisella reunalla sijaitsee osasto 7. Osasto 6 on valitsemistani osastoista suurin; siellä on eniten rivejä, käytäviä ja hautainhoitoja peräti 140. Seuraavissa kuvissa, kuvat 8 ja 9, pääsee paremmin havainnoimaan alueen sijainnin ja ulkonäön.

Kuva 8. Osasto 6 vanhan kappelin välittömässä läheisyydessä. Kuvassa olevalle käytävälle on istutettu isoimmille hautamuistomerkeille tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*), pienemmille muistomerkeille kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens*-ryhmä), molempia punaisen värisinä. Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Kuva 9. Osasto 6 toisesta kuvakulmasta. Vasemmalla näkyy vanha kappeli ja oikealla kivimuuri. Käytävällä noudatettu samaa kaavaa kuin kuvassa 8, isoille hautamuistomerkeille tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*), pienemmille kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens*-ryhmä). Kuva: Linda Taskunen 08/2012

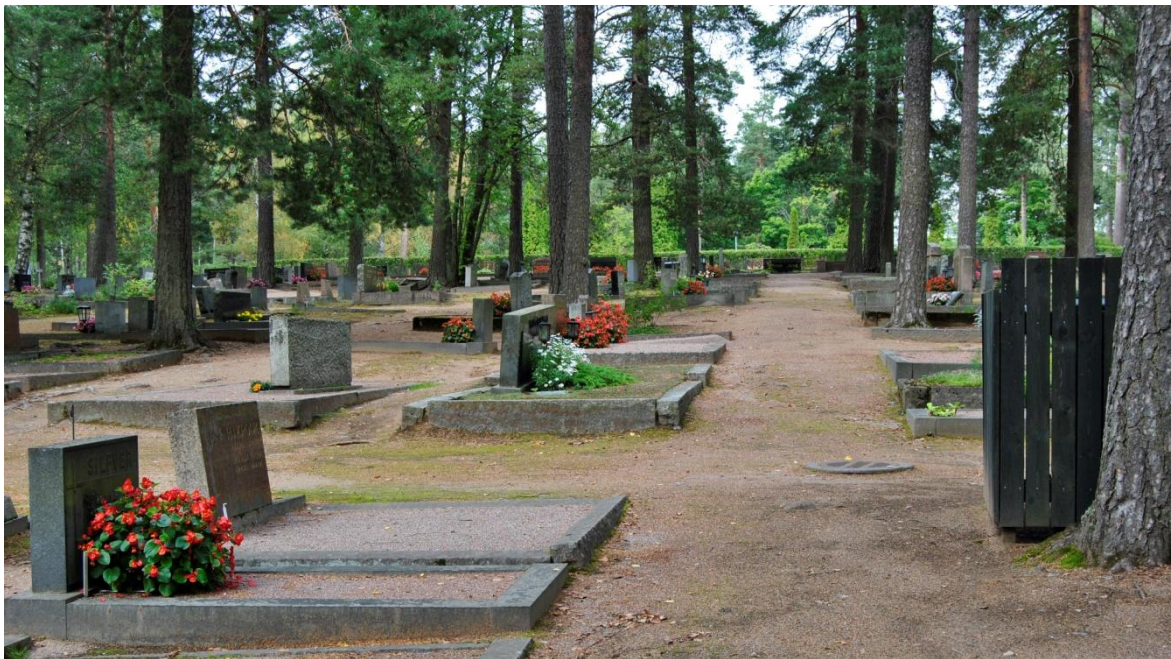
Taulukosta 6 voi nähdä miten kukkavalinnat ovat osuneet riveittäin osastolle 6 vuonna 2012. Lyhenteet ovat samat kuin taulukossa 5. Selvitykset lyhenteille sivulla 18, taulukossa 2.

Taulukko 6. Kukkamäärät ja istutetut kukat riveittäin.

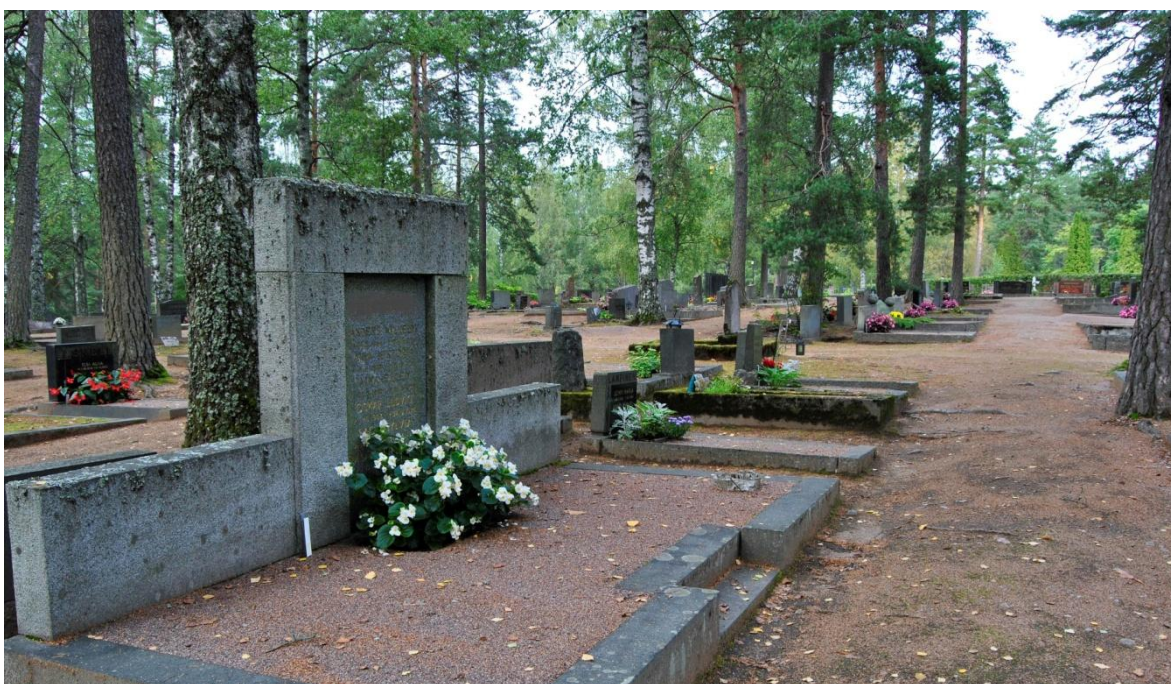
Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	7	30+10	KB+Lotto	vp.
2	10	36+9+10	KB+TB+Lotto	vp., vp., pun.
3	7	29+7+2	KB+TB+MB	vp., pun., pun.
4	4	12+12	KB+Lotto	vp., valk.
5	3	18	KB	vp.
6	8	12+6+17+3	KB+KB+Lotto+KVP	tl.vp., ok., valk., pun.
7	4	18+5	KB+Lotto	ok., valk.
8	3	12+5	KB+Lotto	tl.vp., valk.
9	5	6+17+5	KB+Lotto+Lotto	tl.vp., valk., pun.
10	7	24+6+3+5	KB+KB+TB+Lotto	vp., ok., pun., valk.
11	7	12+12+4+2+5	KB+KB+TB+KVP+Lotto	vp., ok., pun., pun., valk.
12	7	17+3+4	TB+KVP+HL	pun., pun.
13	9	24+18+17	KB+KB+KB	pun., vp., ok.
14	10	30+16	KB+TB	pun., pun.
15	8	42+2+3	KB+MB+HL	pun., pun, h.
16	10	48+6+5	KB+KB+Lotto	tl.vp., pun., pun.
17	9	18+18+4+12	KB+KB+TB+Lotto	tl.vp., pun., pun., pun.
18	6	24+7+5	KB+TB+Lotto	vp., pun., pun.
19	3	18	KB	vp.
20	4	12+4	KB+TB	vp., pun.
21	5	30	KB	vp.
22	4	6+6+5	KB+KB+TB	vp., pun., pun.

4.4 Osasto 7

Osasto 7 sijaitsee osasto 6:n ja osasto 8:n välissä. (Katso liite 1) Osastot ovat vierä vieressä ja ovat olosuhteiltaan sen vuoksi lähes samanlaisia. Seuraavissa kuvissa, kuva 10 ja 11, voi observoida, missä osasto 7 sijaitsee.

Kuva 10. Yleiskuvaa osastolta 7. Vasemmalla vanha kappeli ja osasto 6, oikealla osasto 8 (eivät näy kuvassa). Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Kuva 11. Kukat vaihtelevat samalla rivillä. Hoitohaudoille on istutettu kahta eri kesäbegoniaa; *Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Lotto' sekä tummalehtistä kesäbegoniaa, *Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Bronze leaf rose'. Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Taulukko 7. on tehty selvittämään, mitä kukkia on istutettu osastolle 7 vuonna 2012 ja miten paljon niitä on istutettu. Sen lisäksi taulukko selventää mitä värejä on käytetty ja

kuinka paljon hoitohautoja on osastolla 7, rivi kerrallaan. Hoitohautoja yhteensä 118 kpl. Selvennykset lyhenteille löytyy sivulta 18, taulukosta 2.

Taulukko 7. Kesäkukkavalinnat, -määrät ja hoitohaudat riveittäin.

Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	5	24+2	KB+KVP	vp., pun.
2	5	18+2+2	KB+TB+KVP	vp., vp., pun.
3	4	17+6	KB+TB	vp., vp.
4	7	30+4	KB+TB	pun., pun.
5	6	36	KB	pun.
6	10	48+12	KB+Lotto	pun., pun.
7	4	24	KB	pun.
8	4	24	KB	tl.vp.
9	8	24+2+15	KB+TB+Lotto	tl.vp., pun., pun.
10	10	54+5	KB+Lotto	tl. vp., valk.
11	9	36+12+2+3	KB+Lotto+MB+HL	tl.vp., valk., pun., h.
12	10	18+13+3+5	KB+TB+TB+Lotto	tl.vp., pun., vp., vp.
13	5	12+4+3	KB+TB+TB	tl.vp., pun., vp.
14	8	6+13+15	KB+TB+Lotto	tl.vp., vp., pun.
15	6	6+9+15	KB+TB+Lotto	tl.vp., vp., pun.
16	4	18+6	KB+KB	tl.vp., vp.
17	7	24+4+5	KB+TB+Lotto	tl.vp., vp., vp.
18	6	36	KB	vp.

4.5 Osasto 8

Osasto 8 sijaitsee alueen toisella laidalla. Osasto 8 on pinta-alaltaan kaikista pienin, mutta sen sijaan hoitohautoja löytyy siihen nähden paljon. Rivejä on yhteensä vain 6, hoitohautoja 34 kpl. Osaston ensimmäistä riviä reunustaa metsikkö, kun taas rivin 6 jälkeen alkaa osasto 7. Alla olevasta kuvasta, kuva 12, voi nähdä jo lähes puolet osastolta 8.

Kuva 12. Osasto 8. Kuvassa oik. ensimmäinen rivi, kesk. toinen rivi ja vasemmassa reunassa rivi 3. Kuva: Linda Taskunen 08/2012

Kuten edellisten osastojen lailla, olen laatinut taulukon myös osaston 8 hoitohaudoista. Taulukko 8 selventää miten hoitohaudat määräytyvät riveittäin ja mitä kukkia on istutettu sekä kukkamäärät. Selvennykset lyhenteille löytyvät taulukosta 2, sivulla 18.

Taulukko 8. Hoitohautojen kukat osastolla 8, riveittäin.

Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	1	7	Lotto	pun.
2	3	6+12	KB+Lotto	vp., vp.
3	9	47+12	KB+Lotto	vp., vp.
4	7	36+7	KB+Lotto	vp., pun.
5	5	23+14	KB+Lotto	vp., pun.
6	9	54	KB	vp.

4.6 Kesäkukat 2012

Paijalan hautausmaan kesäkukat ovat vuonna 2012 olleet enimmäkseen eri begonialajikkeita lukuun ottamatta kyynelverenpisaraa (*Fuchsia Triphylla*-hybr.) ja hopealehteä (*Senecio bicolor*). Kesäkukkien värit vaihtelevat hennon vaaleanpunaisista

punaisen eri sävyihin. Niiden lisäksi on kaksivärisiä kukkia ja valkoisia kukkia. Myös lehdistöissä on erilaisuuksia; tummalehtistä, vihreälehtistä ja isolehtistä. (Kasviluettelo, 2012) Kesäbegoniat, *Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Super Olympia', ovat Tuusulan seurakunnan pääkukkia, joita istutetaan eniten. Liitteestä 3 voi nähdä, minkälaisilta kyseiset kukat näyttävät. Alla olevasta kasviluettelosta (taulukko 9) voi katsoa, miten kukkien kappalemäärät jakautuvat, mitä lajeja ja lajikkeita käytetään Paijalan hautausmaalla ja kuinka paljon niitä on vuonna 2012 tilattu viljelijältä koko hautausmaalle.

Taulukko 9. Tuusulan seurakunnan ryhmäkasvit 2012

Tieteellinen nimi	Suomennos	Lajike/Väri	Ruukkukoko	Kpl
<i>Begonia</i> Tuberhybrida-ryhmä	Mukulabegonia	Nonstop, deep red	12	100
<i>Begonia x hybrida</i>	Tarhabegonia	Dragon Wing F1, red	12	300
<i>Begonia x hybrida</i>	Tarhabegonia	Baby Wing F1, pink	12	50
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Super Olympia, scarlet	10	4100
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Super Olympia, rose	10	4100
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Super Olympia, white	10	400
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Gin, Bronze leaf rose	10	1500
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Marsala, rose	10	500
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Appleblossom	10	500
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Lotto, red	12	400
<i>Begonia</i> Semperflorens-ryhmä	Kesäbegonia	Lotto, white	12	200
<i>Fuchsia</i> Triphylla-ryhmä	Kyynelverenpisara	Koralle	12	100
<i>Senecio bicolor</i> subsp. <i>cineraria</i>	Hopeavillakko	Silberzweg	8	100

(Kasviluettelo, 2012, 3)

4.7 Lajimääritteet

Tässä luvussa tulen käsittelemään hautausmailla yleisimpien kesäkukkien lajimääritteet. Teen jokaisesta tavallisimmasta lajista oman SWOT-analyysin, jossa käyn läpi lajin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat Paijalan hautausmaalla.

4.7.1 Ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*)

Ahkeraliisa on lähes täydellinen varjoisan paikan kasvi josta löytyy paljon eri lajikkeita. Ahkeraliisa on monipuolinen juuri sen takia, että sitä löytyy lähes joka makuun, paljon eri värejä ja kokoluokkia. Paras kasvupaikka ahkeraliisalle on suojaisa paikka sillä kova tuuli saattaa aiheuttaa vaurioita. Ahkeraliisa vaati kasvupaikan, mikä on tasaisen kostea eikä

kuivu. Suosituimpia värejä ovat punaisen ja lilan eri sävyt sekä valkoinen. (Palmstierna, 2011, 78) Lisäksi ahkeraliisa on helppohoitoinen ja kukkii oikeissa olosuhteissa koko kesän, minkä vuoksi siitä on syntynyt yksi suosituimmista ryhmäkasveista hautausmailla, puutarhoissa ja parvekkeilla. (Alanko & Kahila, 1994, 279)

Oma analyysi:

- Vahvuudet: Ahkeraliisan vahvuus on sen kyky menestyä varjoisimmissa paikoissa ja se on pysynyt suosittuna kukkana hautausmailla vuosikymmeniä, jonka myös Palmstierna, (2011), toteaa.
- Heikkoudet: Pahkahome on tuhonnut ahkeraliisoja jo monta perättäistä vuotta, monet hautausmaat luopuneet tästä perinnekukasta. (Lähiseurakuntien haastattelut, 2012)
- Mahdollisuudet: Mahdollisuutena ahkeraliisan jälleenkäytölle on että viljelijät ja tuottajat saisivat taudin kuriin ja vuosien päästä tauti häviäisi kasvualustasta.
- Uhat: Kasvitautia ei koskaan saa hävitettyä ja ahkeraliisan käyttö loppuisi kokonaan.

4.7.2 Verenpisarat (*Fuchsia*)

Verenpisarat kuuluvat horsmakasvien sukuun, *Onagraceae*, ja ovat alun perin kotoisin Keski- ja Etelä-Amerikasta. Yleisiä kasvupaikkoja verenpisaroille ovat vuorien laaksot juuri sen takia että ne menestyvät jopa 3000 metrin korkeudessa.

Suomessa kuitenkin verenpisaraa viljellään yleisesti ulkokukaksi, mutta on myös tunnettu sisätilojen ruukkukasvina. Vuosittain viljellään verenpisaraa noin miljoona kappaletta. (Burmoi, 2001, 52) Verenpisaraa tunnetaan noin 100 lajia ja peräti 2000 lajiketta. Hyviä viljeltäviä ryhmäkasveja löytyy kymmeniä eri lajikkeita. Parhaita lajikkeita kukkiviksi ryhmäkasveiksi ovat mm. 'Beacon', 'Beacon Rosa' ja 'Beacon Pink' sekä esim. 'Göteborgska', 'Henrietta Ernst' ja 'Koralle'. Näissä lajikkeissa vaihtelevat värit ja kerrannaisuudet. (Burmoi, 2001, 53)

Verenpisara kestää tuulta ja sadetta mutta sen sijaan inhoaa kuivaa ja kuumaa. Verenpisaraa löytyy riippuvana ja pystykukkaisena, kerrottuja lajikkeita löytyy myös. Suosituimmat värit ovat eri lilan, punaisen ja sinisen sävyiset kukinnot. (Palmstierna, 2011, 78)

Palleroverenpisara, *Fuchsia Specioca*-hybr., on erittäin käytetty lajike hautausmailla, sen lisäksi myös parvekkeilla usein käytettyjä. Verenpisara on korkeakasvuinen, voivat kasvaa noin 40 cm korkeuteen. Suosittuja palleroverenpisara lajikkeita ovat 'Annabelle' valkoisella kukinnollaan, 'Beacon Rosa' vaaleanpunaisilla kukilla sekä kaksivärinen 'Beacon' punaisella ja lilalla sekä 'Göteborgskan' jolla on punaiset ja valkoiset puolikerrannaiset kukinnot.

Kyynelverenpisara, *Fuchsia Triphylla*-hybr., sen sijaan on pystykasvuinen lajike jolla on erilainen kukinto kuin palleroverenpisaralla. Kukinnot ovat riippuvat ja isot ja muistuttavat muodoltaan torvia. Suosituimmat lajikkeet ovat "Koralle" ja "Gartenmeister" joilla on oranssinpunaiset kukat ja tummat lehdet. Kyynelverenpisara kasvaa melko hitaasti, jonka vuoksi latvotaan vain 1-2 kertaa kasvukauden aikana. (Riikonen & Vuori, 2004, 79–80)

Oma analyysi:

- Vahvuudet: Verenpisaran vahvuudet ovat sen viihtyvyys varjoisassa, sen tunnettavuus ja laaja lajikevalikoima. Lisäksi verenpisara on helppohoitoinen ja upea kasvi viihtyessään. (Burmoi, 2001 & Palmstierna 2011)
- Heikkoudet: Kallis suurissa tilauksissa, inhoaa kuivaa ja kuumaa. Sateisena kesänä upea, kuivana kesänä pienikasvuisempi. (Palmstierna, 2011)
- Mahdollisuudet: Jo valmiiksi suuresta lajikevalikoimasta voi kehittyä vielä parempia, kestävämpiä lajikkeita.
- Uhat: Jos jokin kasvitauti iskisi verenpisaraan, olisi se ahkeralliisan lailla mennyttä. Myös talous voi olla uhkana verenpisaralle.

4.7.3 Kesäbegoniat (*Begonia Semperflorens*-ryhmä)

Kesäbegoniat ovat yleisiä ryhmäkasveja jotka ovat hallanarkoja, minkä vuoksi ne istutetaan vasta kesäkuussa kuten muutkin begonialajikkeet. Kesäbegonia on kiitettävä kasvi, sillä se kukkii kesäkuusta aina pitkälle syksyyn asti, kunnes tulee hallaa. Se kasvaa noin 25 cm korkuiseksi ja sopiva taimiväli on n. 20 cm. Kesäbegonia on aurinkoisen tai puolivarjoisan paikan kasvi ja tarvitsee kasvupaikaksi kuohkean, ravinteikkaan mullan. Kesäbegoniasta löytyy lukuisia eri lajikkeita; kerrottuja, punaisen eri sävyjä, valkoisia ja tummalehtisiä lajikkeita. (Riikonen & Vuori, 2004, 113) Hautausmailla suosioon nousut

kesäbegonia, johtuu kesäbegonian hyvästä paahteen kestävyydestä sekä menestymisestä varjoisammillakin alueilla. (Palmstierna, 2011)

Viimeisten vuosien aikana begonioista on alettu viljelemään uusia ns. erikoisbegonioita, esimerkkinä tarhabegoniat, *Begonia x hybrida* 'Dragon Wing'-lajikkeet. Dragon-Wing lajikkeet ovat muihin begonialajikkeisiin verrattuna voimakaskasvuisia ja eroavat muillakin tavoin begonioista. (Backman, 2008, 116, 123)

Oma analyysi:

- Vahvuudet: Lähes joka paikan kukka, laaja lajikevalikoima, kasvaa isoksi ja komeaksi oikeissa olosuhteissa ja oikealla hoidolla, edullinen hinta. (Riikonen & Vuori, 2004, & Palmstierna, 2011)
- Heikkoudet: Varjoisassa paikassa kasvulla on huomattavasti pienempi kukinto kuin puolivarjossa/auringossa.
- Mahdollisuudet: Lajikevalikoiman kehittäminen entistä paremmaksi, väri vaihtoehtoja olisi enemmän kuin nyt.
- Uhat: Kasvitaudit ja kirvat ja hyvin sateiset kesät (Haastattelut, 2012)

4.7.4 Mukulabegonia (*Begonia Tuberhybrida*-ryhmä)

Mukulabegonia on myös yleinen hautakukka. Mukulabegoniasta löytyy eri lajikkeita kerrannaisista kukinnoista yksinkertaisiin kukintoihin. Väri valikoima on myös laaja, mm. keltaisen, oranssin ja punaisen eri sävyjä. Mukulabegonia vaati ravinteikkaan mullan mikä pitää hyvin kosteutta ja tarvitsee aurinkoisen tai puolivarjoisan kasvupaikan. Myös mukulabegoniat ovat hallanarkoja. (Riikonen & Vuori, 2004, 113–114) Mukulabegonia on kiitettävä kesäkukka, sillä se kukkii aina kesäkuusta hallan saapumiseen asti suurine kukkineen ja isoine lehtineen. (Månsson & Johansson, 2006, 84)

Oma analyysi:

- Vahvuudet: Kaunis isokukkainen ja vanhemman kansan suosiossa. Perinteisyys on valttia. (Riikonen & Vuori, 2004)
- Heikkoudet: Alttiita kasvitaudeille, vaatii paljon hoitotoimenpiteitä kuten esim. tumentaa. (Työntekijöiden haastattelut, 2012)

- Mahdollisuudet: Kuivana kesänä kukoistaa ja hyvällä hoidolla kaunis. Vahvojen lajikkeiden kehittäminen, jotka eivät kasvaisi niin isokukkaisiksi ja painaviksi.
- Uhat: Katoaminen kokonaan hautausmailta kalliin tuottajahinnan ja vaikeahoitoisuuden vuoksi.

4.7.5 Hopeavillakko (*Senecio cineraria*)

Hopeavillakko, puhekielessä hopealehti, on yleinen reunakukka kukkaryhmissä ja hautausmailla. Se on kaksivuotinen mutta Suomessa sitä viljellään yksivuotisena. Hopeavillakko voi kasvaa melko korkeaksi, 25–50 cm:n korkeuteen lajikkeesta riippuen. Hopeavillakko kukkii toisena kasvuvuonna mutta kukinto on mitätön keltaisine kukintoineen. Hopeavillakkoa käytetäänkin ensisijaisesti kauniiden hopeiden lehtien ansiosta. Hopeavillakkoa voi tarvittaessa latvoa ja voi menestyä vielä pakkasellakin. 'Silverdust' on käytetyin lajike joka kasvaa noin 40 cm:n korkeuteen. Viihtyy parhaiten aurinkoisella ja puolivarjoisella paikalla, melko kuivassa. (Riikonen & Vuori, 2004, 131)

Oma analyysi:

- Vahvuudet: Kaunis yhdistelmäkasvi esim. begonian tai verenpisaran kanssa. (Omat havainnot, haastattelut 2012) Ei vaadi paljoa hoitotoimenpiteitä. (Riikonen & Vuori, 2004)
- Heikkoudet: Pelkkä hopeavillakko ei riitä haudalle kukaksi, se on saanut ”reunakukka”-leiman. (Työntekijöiden haastattelut, 2012)
- Mahdollisuudet: Yhdistellä useamman kesäkukan kanssa kuin vain perinteisten mukulabegonian ja verenpisaran istutuksissa.
- Uhat: Kallista istuttaa kahta eri lajia haudalle.

4.8 Kasvitaudit

On tärkeää huolehtia kasvin hyvinvoinnista. Kasvien hyvinvointi käsittää oikean kasvupaikan ja oikean hoidon. Vaikka olisi kuinka huolellinen hoidon suhteen voi silti ilmaantua kasvitauteja ja tuholaisia. Kasvitauteja ja tuholaisia on joka lähtöön, on sellaisia jotka tuhoavat koko kasvuston mutta myös sellaisia, jotka ovat lähes harmittomia kasvustolle. (Riikonen & Vuori, 2004, 30)

Maa- ja metsätalousministeriön suorittaman laajan vieraskasvien tutkimuksen mukaan, on olemassa kaiken kaikkiaan 147 kasvintuhoajaa ja tuholaista jotka voivat olla haitallisia

Suomen luonnolle. Tosin kaikkia tutkimuksessa listattuja ei ole vielä löytynyt Suomesta. Listassa on listattu aina hyönteisistä eri sienitauteihin ja bakteereihin. Tutkimus osoittaa, että osalla lajeista voi olla hyvin merkittäviä vaikutuksia Suomen luontoon. Toiselle osalla listatuista lajeista merkitystä ei vielä tiedetä tai osata ennustaa. Näihin kuuluvat esim. pahkahome (*Sclerotinia sclerotiorum*), (MMM, 2011, 39), joka on esiintynyt Paijalassakin vakavana kasvitautina.

Paijalan hautausmaalla ei ole tullut niin haastattelujen perusteella kuin omien kokemustenkaan perusteella muita kasvitauteja vastaan kuin härmä (*Erysiphe graminis*) ja pahkahome (*Sclerotinia sclerotiorum*). Jälkimmäinen sienitauti on aiheuttanut vakavat seuraukset laajalti koko Suomeen eri toteen ahkeraliisan käyttöön julkisissa istutuksissa. Seuraavassa käyn lyhyesti läpi tavallisia tunnusmerkkejä näille kyseisille sienitaudeille.

Härmä (*Erysiphe graminis*) on yleinen sienitauti lämpimissä ja kosteissa olosuhteissa. Härmä talvehtii lehtien jäämissä ja tarttuvat niiden myötä kasviin, kun olosuhteet ovat otollisimmat. Ensimmäisiä oireita voi huomata vaaleasta sienirihmastosta, joka muuttaa väriä aina keltaisesta rihmastosta harmahtavaan tai ruskeahkoon. Sienirihmasteitten jälkeen kehittyä mustia laikkuja mitkä ovat tarkoitettu sieni-itiöiden talvehtimista varten.

Myös sienirihmasteitten lisäksi taudin voi huomata epämuodostuneista lehdistä ja versoista, sekä kukinnan vähenemisestä tai kasvun hyytymisestä. Tavallisia härmän kohteita ovat esimerkiksi begoniat (*Begonia*). (Riikonen & Vuori, 2004, 33) Begonioille on nimetty erikseen oma härmälaji, nimeltään begoniahärmä (*Oidium begoniae*). (Nilsson, Pettersson, Tunblad & Åkesson, 1985, 89) Härmä tuhoaa pahimmissa tapauksissa lähes kaikki kasvinosat: lehdet ja versot sekä kukinnot ja nuput. (Parikka, 2002, 194, 196)

Pahkahometta (*Sclerotinia sclerotiorum*) esiintyy sekä perennoissa että yksivuotisissa kasveissa. Pahkahome on hankala kasvitauti, sillä taudin säilyvyys maassa voi olla jopa vuosia. Jos maa on saastunut kertaalleen pahkahomeelle, siinä ei ainakaan seuraavaan kolmeen vuoteen saa kasvattaa mitään, mikä olisi taudille alttiita. Sen lisäksi pahkahome leviää tuulen mukana, sillä tuuli kuljettaa sieni-itiöitä. (Riikonen & Vuori, 2004, 33)

Pahkahome kehittyä yleisesti kuolleissa kasvinosissa, mutta leviää kyllä myöhemmin terveeseen kasviin. Pahkahomeen tunnistaa versojen tyvessä olevasta valkoisesta, pumpulimaisesta rihmastosta. Taudin edetessä rihmatoon kehittyä musteneviä rihmastopahkoja joka johtaa myöhemmin kasvin mätänemiseen ja lopulta kuolemiseen.

Taudin torjumista varten on syytä pitää kasvusto ilmavana ja tuhota saastuneet kasvinosat heti mieluiten polttamalla, jos taudin havaitsee. Sairaita kasvinosia ei saa kompostoida. (Parikka, 2002, 195) Kuvista 13 ja 14 voi nähdä, kuinka tauti on ottanut vallan ahkeraliisoista Paijalan hautausmaalla.

Kuva 13 Kasvitauti tuhonnut lähes kaikki ahkeraliisat haudalla. Kuva: Markku Blom 21.8.2008

Kuva 14. Tauti levinnyt haudalta haudalle. Kuva: Markku Blom 21.8.2008

5 Tutkimusaineisto ja –metodit

Jotta tutkimukseni olisi mahdollisimman luotettava, oli minun hankittava lisää aineistoa opinnäytteeseeni. Päätin että haastattelen Paijalan hautausmaan vanhoja työntekijöitä, joilta saisin selville mitä kukkia Paijalan hautausmaalla on ollut ja miten hyvin tai huonosti ne ovat menestyneet, sillä heillä jos kenellä on tietoa, mikä laji on menestynyt ja mikä ei. Halusin myös saada selville mitä kukkakokeiluja on vuosien saatossa tehty ja millä menestyksellä. Työntekijöiden haastattelujen pohjalta tavoitteenani oli päästä niin kauas Paijalan hautausmaan historiassa kuin mahdollista sekä mielenkiinnon vuoksi ja sen vuoksi että saisin kuulla mitä kaikkea on jo kokeiltu. Haastattelujen avulla sain tietoa aina vuodesta 1974 saakka. Sen lisäksi tarvitsin yhden nykyisen työntekijän mukaan haastatteluun, sillä tarvitsin tietoutta myös 1990- luvun lopulta ja 2000- luvun alusta. Haastatteluni sijoituivat 5.10.2012–11.10.2012 väliselle ajalle.

Työntekijöiden haastattelujen lisäksi päätin haastatella eri seurakuntien yli-, seurakunta-, tai aluepuutarhureita, joilta saisin tarvittavaa tietoa siitä, mitä kukkia seurakunnan hoitohaudoilla yleisesti käytetään ja onko seurakuntien välillä isoja eroavaisuuksia. Haastattelin Tuusulan, Riihimäen, Porvoon, Malmin sekä Vantaan hautausmaiden puutarhureita. Tuusulan hautausmaalla haastattelin ylipuutarhuri Markku Blomia, Riihimäellä ylipuutarhuri Jari Mularia, Porvoossa puistopuutarhureita Bernice Bergströmiä ja Pirkko Metso-Vainiota, Malmin hautausmaalla aluepuutarhureita Riitta Hannikaista ja Irja Lohilahtea ja lopulta Vantaan seurakuntayhtymän hautaus-toimen päällikköä Minna Ahoa.

Päätin suorittaa haastattelut samalla tavalla kuin haastattelut Paijalan hautausmaan työntekijöiden kanssa. Tosin näissä haastatteluissa lähetin haastattelukysymykset etukäteen, jotta haastatelluksi tuleva tietäisi mitä odottaisi. Mietin yhdessä Tuusulan seurakunnan ylipuutarhurin kanssa kysymyksiä joita olisi hyvä esittää muille hautausmaille. Laadin kysymykset itsekseni jonka jälkeen hyväksytin ne toimeksiantajallani. Hän myös ehdotti minulle hautausmaita, joita minun olisi hyvä haastatella juuri sen vuoksi että nämä kyseiset hautausmaat ovat hyvinkin erilaisia ja erikokoisia. Hänen neuvoja kuunnellen otin yhteyttä Riihimäelle, Porvooseen, Malmille ja Vantaalle. Yhteystiedot näihin seurakuntiin/seurakuntayhtymiin löysin kaikkien omilta kotisivuilta jonka seurauksena lähetin sähköpostit kaikille. Sähköpostissa kerroin mitä opiskelen, mistä aiheesta suoritan opinnäytetyön ja miksi tarvitsisin juuri heidän apuaan

työssäni. Sain yhteydenottoja nopeasti ja niinpä aloin sopia tapaamisia. Kävin kaikkialla paikanpäällä lukuun ottamatta Vantaan hautausmaita, ajanpuutteen vuoksi. Haastattelin Vantaan hautaustoimen päällikköä Minna Ahoa puhelimitse. Haastattelut sijoittuivat 8.10-12.11.2012 väliselle ajalle.

5.1 Haastateltavat

Ensimmäinen haastateltava on entinen työtoverini, joka on edelleen Paijalan hautausmaan kausitöissä, ja jolla on vuosien työkokemus juuri kyseisen hautausmaan hoitotoista. Hän on ollut kaikki kesät samaan aikaan kanssani töissä joten olemme jo ennestään tutut toisillemme. Sen lisäksi hän on työskennellyt hautausmaalla vuosina 1984 ja 1990 sekä vuodesta 1996 lähtien aina tähän päivään asti (2012). Hänen kauttaan sain myös yhteystiedot seuraavalle haastateltavalleni ja taasen häneltä yhteystiedot sitä seuraavalle.

Työtoverini lisäksi haastattelin kahta entistä kausityöntekijää, toinen heistä on työskennellyt kausityöntekijänä Paijalassa vuosina 1984–1989, kun taas toinen on työskennellyt Paijalassa vuosina 1974–1993. Kutsun haastattelun vastaajia vastaaja 1-, 2- ja 3:ksi. Kutsun entistä työntekijää vastaaja 1:ksi, joka on työskennellyt Paijalassa vuosina 1974–1993. Vastaaja 2 on työskennellyt vuosina 1984–1989 ja vastaaja 3:ksi kutsun työtoveriani.

5.2 Haastattelukysymykset

Tein haastattelukysymyksistä selkeitä, lyhyitä ja ytimekkäitä sillä halusin konkreettisia, napakkoja vastauksia. Kysymykset voi nähdä liitteessä 2. Haastatteluissa en käyttänyt nauhuria, sillä en kokenut sitä tarpeelliseksi juuri selkeiden kysymysten takia. Vastaajan 1 ja 2 haastattelut tapahtuivat puhelimitse, sillä molemmat kokivat sen helpommaksi niin päin mikä tietysti sopi hyvin myös minulle. Vastaajan 3 haastattelu tapahtui hänen työpaikallaan Paijalan hautausmaalla. Kaikki kolme haastateltavaa ovat naisia; vastaaja 1 ja 2 eläkeläisiä ja vastaaja 3 edelleen työssäkäyvä. Kaikki heistä ottivat minut iloisesti vastaan ja kertoivat mielellään vastauksia kysymyksilleni.

Vastaukset jotka sain koskien kesäkukkia, olivat vastaajan 3 osilta enemmän tarkkoja, kun taas vastaajat 1 ja 2 eivät osanneet mainita tarkkoja vuosilukuja. Tämän vuoksi olen kirjannut suurpiirteisemmin ylös mitä kukkia on ollut, enkä niinkään keskittynyt tarkkoihin vuosilukuihin. Haastattelun tavoitteena on saada selville, mitä kukkia on käytetty hoitohaudoilla niinä vuosina kun haastateltavat ovat olleet Paijalassa töissä ja mitkä

vastaajat ovat kokeneet hyviksi/huonoiksi ja hoidoltaan helpoiksi/vaikeiksi. Sen lisäksi halusin selvittää miten kukkien määrät kukkapenkeissä ovat vaihdelleet ja miten on päädytty nykyiseen malliin. Oleellista oli myös mielestäni kysyä mitä kasvitauteja on kohdattu ja milloin sekä miten niistä on selvitty. Kysymykset laadin suurilta osin itse ylipuutarhuri Markku Blomin avustuksella.

5.3 Kesäkukkaistutusten kehitys Paijalassa - työntekijöiden näkökulmasta

Seurakunnan kesäkukat on valittu vuosien kokemusten perusteella, yksinkertaisesti seuraamalla mikä kukka on menestynyt missäkin. Tilaukset hoituvat jo ajoissa edellisvuonna ylipuutarhurin toimesta, jotta ne varmasti ovat ajoissa ja kukkien saanti viljelijältä on taattua. Kesäkukat ovat vaihdelleet vuosien saatossa moneen kertaan, johtuen erinäisistä kasvitaudeista ja tuholaisista. Merkittävin kasvitauti mikä on riepotellut Paijalan hautausmaata, on pahkahome ahkeraliisoilla. Vuonna 2011 piti jokainen ahkeraliisa vaihtaa kyseisen sienitaudin vuoksi ja se on johtanut siihen, että ahkeraliisaa ei enää hautausmaalle lähivuosina tule. Kesäkukat ovat vuosikymmenten mittaan kuitenkin vaihdelleet aika lailla ja paljon erilaisia kukkia on kokeiltu.

Aloitan vastaaja 1 vastauksista, sillä hän on työskennellyt hautausmaalla jo vuodesta 1974 lähtien. Kukkia, joita oli käytetty hautausmaalla vastaajan 1 aikana olivat: pelargonია (*Pelargonium*), kyynelverenpisara (*Fuchsia* Triphylla-ryhmä) ja verenpisara (*Fuchsia*), sininen lobelia (*Lobelia*), annansilmä (*Begonia x cheimanthia*), mukulabegonia (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) ja siemenbegonia (*Begonia*) eri väreissä. Kukkakokeiluja joita vastaaja 1 muisti, olivat salvia (*Salvia*) ja palleroverenpisara (*Fuchsia* Hybrida-ryhmä). Tarkkoja vuosilukuja vastaaja 1 ei muistanut.

Vastaajan 1 mukaan huonosti menestyviä lajikkeita olivat pelargonია sateisena kesänä, mutta se oli samalla myös hänen henkilökohtainen suosikkinsa. Begoniat ja annansilmät menestyivät hyvin niin kauan kun ei tullut härmää, mutta härmää esiintyi lähes vuosittain yleisesti syksymmällä, ja myös sateisina kesinä. Begonioita joutui myös sitomaan ja tukemaan sillä kukat tulivat niin raskaiksi. Huonosti menestyivät myös kokeilut: palleroverenpisarat ja salviat. Vastaajan 1 mielestä selkeästi parhaiten menestyi kyynelverenpisara ja verenpisara, ne olivat myös hoidoltaan helpoimmat. Niitäkin joutui tarvittaessa tukemaan, tosin ei aina. Vastaajan 1 muistamia kasvitauteja olivat härmä begonioissa ja annansilmissä, ja hoitotoimenpiteinä niitä ruiskutettiin öljymäisellä

liuotteella, myöhemmin siirryttiin kuitenkin mäntysuopaliuokseen. Härmää esiintyi vähemmän vastaajan 1 viimeisinä työvuosina, sillä kasvihuoneissa alettiin ruiskuttaa kesäkukkia härmän ennaltaehkäisemiseksi.

Kukkien istutusmalli oli hyvin erilainen kuin tänä päivänä. Siihen aikaan ei ollut mitään varsinaista ohjetta, mutta yleisesti istutettiin pienempikasvuista kukkaa pienemmille hautakiville kun taas isommille kiville istutettiin isompikasvuista. Tavallinen kukkamäärä oli 6 pientä kukkaa (annansilmä) yhden metrin haudalle tai sitten yksi iso kukka (begonia/verenpisara) ja kolme reunakukkaa (lobelia/hopeavillakko). Kukkapenkin koko määritettiin haudan koon mukaan. Pituus oli haravanmitta, ja leveys esim. 2 haravanmittaa 2 metrin haudalle, kolme haravanmittaa 3 metrin haudalle jne. Kukkapenkit olivat erikokoisia juuri tämän vuoksi.

Vastaajan 2 kesäkukkamuistot ovat samankaltaisia vastaajan 1 kanssa. Vastaaja 2 työskenteli kausitöissä Paijalassa vuosina 1984–1989. Sain häneltä tarkempaa tietoa väreistä ja lajikkeista, joita käytettiin 1980-luvun lopulla. Mukulabegonioita (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) oli erivärisiä, kirkkaantummanpunaisista keltaisiin ja valkoisiin. Pelargonioita (*Pelargonium*) oli vaaleanpunaista ja valkoista, verenpisaraa (*Fuchsia*) ja ahkeraliisaakin (*Impatiens walleriana*) oli käytössä. Reunakukat olivat vastaajan 2 mielestä tärkeässä osassa silloin. Niitä käytettiin paljon ja yhdistettiin muiden kukkien kanssa. Reunakukkia siihen aikaan olivat siniset lobeliat (*Lobelia*) ja hopealehdet (*Senecio cineraria*). Hyvin menestyi vastaajan 2 mielestä mukulabegonia jos se oli hyvin hoidettu. Tässä tarkoitetaan hyvää tuentaa ja sidontaa. Jos mukulabegoniaa ei ollut sidottu, tuloksena oli kellahtanut, huonosti menestynyt kukka. Mukulabegoniat sen sijaan olivat vaativia hoidon suhteen: paljon sidontaa ja kosteana kesänä saattoi ilmaantua härmää. Mukulabegonioita ruiskutettiin toluvedellä härmää vastaan. Pelargoniat eivät pitäneet sateesta; kukinta loppui ja kasvi muuttui mustaksi. Pelargonioita oli vaativa kukka mutta kaunis onnistuessaan. Kastelun suhteen piti olla tarkka pelargonian kohdalla, ettei kastele lehdistöä. Helppohoitoisin ja parhaiten menestynyt kukka oli vastaajan 2 mielestä verenpisara, tosin sitä piti tukea jos kasvoi liian isoksi. Muuten helppohoitoinen.

Ainoa kasvitauti mikä tuli vastaajan 2 aikana vastaan oli härmä. Sitä ilmestyi enemmän sadekesänä kuin kuivana kesänä ja torjuttiin ruiskuttamalla toluvettä. Härmän estämiseksi piti poistaa pudonneet kukat ja kasvinosat pois ja se vaati työntekijältä huolellisuutta ja hyvää hoitoa.

Vastaajan 3 vastaukset ovat muita yksityiskohtaisempia, sillä hänellä on viimeisin työkokemus hautausmaalta kaikista haastatelluista. Hänen muistikuvansa ensimmäisestä kaudestaan vuonna 1984 ovat samanlaiset kuin vastaajan 1 ja 2. 1990-luvulla hän muistelee mitä kaikkea hautausmaalla on kokeiltu. Vuonna 1990 on käytetty samoja kukkia kuin 1984, sen lisäksi valikoimiin on tullut uudengvineanliisoja (*Impatiens hawkeri*), ahkeraliisaa (*Impatiens walleriana*) ja markettaa (*Argyranthemum frutescens*). Vastaaja 3 muistelee, että vuonna 1996 kokeiluun otettiin kääpiösamettikukkaa (*Tagetes tenuifolia*) ja ruusubegoniaa (*Begonia* Elatior-ryhmä). 2000-luvun alussa salviakin (*Salvia*) on ollut uudestaan kokeilussa. Vastaajan 3 kertoman mukaan pelargonioita (*Pelargonium*) oli vaaleanlohenpunaista ja begoniaa (*Begonia*) oli monissa eri väreissä: keltaista, valkoista, vaaleanpunaista, lohenpunaista, oranssia, punaista ja oranssinpunaista. Mukulabegoniaa (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) oli keltaisena ja punaisena. Annansilmää (*Begonia x cheimantha*) oli vaaleanpunaista ja lobeliaa (*Lobelia*) sinisenä. 2000-luvulla seurakuntapuutarhuri vaihtui, jolloin tuli uudenlaiset kesäkukat Paijalaan. Pääkukaksi otettiin kesäbegonia (*Begonia* Semperflorens-ryhmä) ja ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*). Kesäbegoniaa oli punaisen eri sävyissä, ahkeraliisaa lilana, punaisena, vaaleanpunaista ja valkoisena. Kukkapenkit vastaajan 3 aikana ovat muuttuneet kaikista eniten. Ennen istutettiin esim. 1 metrin haudalle 1 pääkukka ja 3 reunakukkaa, 2 m:n haudalle 2 pääkukkaa ja 4 reunakukkaa, 3 m:n haudalle 3 pääkukkaa ja 5 reunakukkaa jne. Kukkapenkin koko määräytyi myös haudan koon mukaan; 2 metrin hautaan 1 haravanmitta pituussuunnassa ja 2 haravanmittaa leveysuunnassa, 3 metrin hautaan 1 haravanmitta pituussuunnassa ja 3 haravanmittaa leveysuunnassa. Uuden ylipuutarhuriin myötä vaihtuivat myös menetelmät, mikä oli käännekohta Paijalan hautausmaan kukkien historiassa vastaajan 3 mukaan. Kukkapenkeihin istutettiin runsaampi määrä kukkia kuin ennen ja reunakukat jätettiin lähes kokonaan pois. Kesäbegonioiden määrä oli aluksi 8 kukkaa per hauta, mutta kun kukat kasvoivat niin hyvin ja tiheästi, määrää pienennettiin 6 kukkaan 1-3 m:n haudoissa ja on todettu toimivaksi vielä tänäkin päivänä.

Parhaiten menestyneitä kukkia vastaajan 3 mielestä ovat ehdottomasti kesäbegoniat ja verenpisarat ja ne kukat, mitkä viimeisinä vuosina ovat tulleet käyttöön. Huonosti menestyneitä vastaaja 3 pitää pelargonioita sateisena kesänä, lobelioita jänisten vuoksi. Uudengvineanliisat, ruusubegoniat, marketat, samettiruusut ja salviat eivät Paijalassa ole menestyneet. Helppohoitoisia ovat vastaajan 3 mukaan kaikki, mitkä nykyisin on

käytössä eli kesäbegoniat, tarhabegoniat ja verenpisarat. Vaikeahoitoisiksi vastaaja 3 koki pelargonian, mukulabegonian ja muut begoniat tukemisen, sitomisen ja nyppimisen vuoksi.

Vastaajan 3 muistamia kasvitauteja olivat härmä (kutsuttu myös homeeksi vastaajan 1 ja 2 mukaan) vuonna 1984 ja 1990, vuoden 2008/2009 härmää kesäbegonioissa ja viimeisenä ja pahimpana ahkeraliisojen pahkahome 2010 ja 2011. Ahkeraliisat jäivät kokonaan pois vuonna 2012.

5.4 Kesäkukkaistutusten kehitys lähiseurakunnissa

Jotta vakuuttuisin nykyisistä ja tulevista kesäkukista Paijalassa, tarvitsin lisää tietoutta. Lisäaineiston ja lisämielipiteiden saamiseksi päätin haastatella eri seurakuntia. Rajasin haastateltavat seurakunnat lähiseurakuntiin. Lähiseurakunnilla tarkoitan tässä yhteydessä Uusimaata. Lisäksi sain Tuusulan seurakunnan ylipuutarhurilta ehdotuksia, mitä seurakuntia voisinkin lähestyä. Lopulta päädyin haastattelemaan Tuusulan lisäksi Riihimäkeä, Porvoota, Malmia ja Vantaata. Koska kysymyksiä oli paljon ja vastauksia niitäkin enemmän, olen etsinyt yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia saamissani vastauksissa, joita seurakuntien tai seurakuntayhtymien välillä löytyi.

Seuraavassa kuviossa, kuvio 1, on merkittynä vuosiluvut, jolloin hautausmaille on tulleet ensimmäiset hautainhoidot. Kuvasta voi havaita, että Vantaan pitäjän kirkolla hautainhoidot ovat saapuneet ensimmäisenä, vuonna 1917, jonka jälkeen seuraa Malmin hautausmaa. Tuusulaan, Riihimäelle ja Porvooseen sen sijaan hautainhoidot ovat saapuneet melko samoihin aikoihin vaikkakin Porvoo on haastatelluista hautausmaista iällisesti vanhin.

Kuvio 1. Ensimmäisten hautainhoitojen saapuminen hautausmaille

Pääkukat seurakunnissa vaihtelevat jonkin verran. Tuusulan pääkukkina ovat kesäbegoniat (*Begonia* Semperflorens-ryhmä) ja tarhabegoniat (*Begonia x hybrida*). Riihimäellä käytetään yleisesti kesäbegoniaa nurmihautoilla ja siniviuhkaa (*Scaevola aemula*) hiekkahautoilla. Riihimäen ylipuutarhurin Jari Mularin mukaan, tämäntapainen jaottelu on toiminut hyvin ja omaiset ovat olleet kesäkukkiin hyvin tyytyväisiä. Kokeiluja hoitohautoilla on Mularin mukaan Riihimäellä ollut mm. kesäneilikkaa (*Dianthus Barbatus*-ryhmä), tarhaverbena (*Verbena x hybrida*) ja miljoonakelloa (*Petunia Calibrachoa* 'Million Bells'). Nämä eivät kuitenkaan ole menestyneet erinäisistä syistä. Miljoonakello ja tarhaverbena kuitenkin menestyivät aurinkoisilla kasvupaikoilla.

Porvoossa pääkukkia ovat verenpisara 'Beacon' (*Fuchsia* Hybrida-ryhmä), kyynelverenpisara (*Fuchsia* Triphylla-ryhmä), tarhabegonia 'Dragon Wings' (*Begonia x hybrida*) ja kesäbegonia (*Begonia* Semperflorens-ryhmä). Muita kukkia, joita on ollut käytössä vuonna 2012, ovat uudenguineanliisat (*Impatiens hawkeri*) ja samettikukat (*Tagetes*). Myös mukulabegoniaa (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) käytetään Porvoossa, tosin koko ajan vähemmän ja vähemmän. Haastateltujen Bernice Bergströmin sekä Pirkko Metso-Vainion mukaan, mukulabegonia tulee vähenemään entistä enemmän nykyisestä, sillä erittäin hyviä kokemuksia on heidän mukaan saatu tarhabegoniasta. Porvoossa omaiset esittävät edelleen toiveita, mitä kukkia he toivovat läheistensä haudoille ja tämä on toiminut Bergströmin ja Metso-Vainion mielestä hyvin.

Malmin hautausmaalla kesäkukkien suunnittelu tapahtuu aluepuutarhureiden toimesta syksyllä. He suunnittelevat mitä kukkia istuttaneen minne jotta kaikki on valmiina kevääksi. Toivomuksia ei yleisesti oteta vastaan omaisilta, alueen suuruuden vuoksi joka on yhteensä noin 67 ha. Kukat vaihtelevat alueittain; joillakin alueilla saattaa olla yhtä kesäkukkaa kun taas toisella lohkolla saattaa olla kahta eri kesäkukkaa. Rationalisoiminen helpottaa hoitoa ja istutusta. Tällä hetkellä Malmin hautausmaan kesäkukkia ovat uudenguineanliisat (*Impatiens hawkeri*), eri begonialajit kuten mukulabegonia, kesäbegonia ja tarhabegonia (*Begonia*) sekä kolme eri verenpisaraa; 'Beacon', 'Göteborgskan' ja 'Koralle' (*Fuchsia*). Aluepuutarhureiden Riitta Hannikaisen ja Irja Lohilahden mukaan kaikkia näitä lajeja pyritään hankkimaan tasaisesti, varsinaista pääkukkaa ei ole.

Haastateltuani Vantaan seurakuntayhtymän hautausmaatoimen päällikköä Minna Ahoa, selvisi kesäkukkien päävalikoima Vantaalla. Ahon mukaan päävalikoima koostuu mukulabegonioista (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä), uudenguineanliisoista (*Impatiens*

hawkeri) ja verenpisaroista (*Fuchsia*). Niiden lisäksi käytössä on myös kesäbegoniaa (*Begonia* Semperflorens-ryhmä) ja tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*). Vantaalla kuunnellaan omaisten toiveita ja niitä pyritään huomioimaan, toki kasvuolosuhteiden mukaan. Muuten seurakuntapuutarhuri määrittelee pitkälti itse, mitä kukkaa istutetaan minne.

5.4.1 Yhtäläisyydet

- Kaikissa haastatelluissa seurakunnissa ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*) on poistunut valikoimista. Haastateltujen mukaan ahkeraliisa menestyi hyvin ja sopi paikkaan kuin paikkaan kasvitautien iskemiseen asti.
- Mukulabegonioissa (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) esiintynyt härmää (*Erysiphe graminis*), lukuun ottamatta Riihimäen hautausmaata.
- Yhteisenä kesäkukkana kaikille seurakunnille olivat kesäbegoniat (*Begonia* Semperflorens-ryhmä.).
- Muita yhteisiä kesäkukkiä kaikilla seurakunnilla lukuun ottamatta Riihimäen seurakuntaa olivat verenpisarat (*Fuchsia*), tarhabegoniat (*Begonia x hybrida* 'Dragon Wings') ja mukulabegoniat (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä).
- Kaikki seurakunnat, lukuun ottamatta Vantaan seurakuntayhtymää, käyttävät samankaltaisia pitkäaikaislannoitteita kuten esim. Osmocote tai Yaran kesto-Y. Vantaalla käytetään Nekon luonnonlannoitetta.
- Kaikilla oli kukkia punaisen ja valkoisen sävyisinä
- Istutusajankohta kaikilla alkaen kesäkuun 10. päivä
- Kesäkukat valitaan yleisesti kokemusten perusteella

5.4.2 Eroavaisuudet

- Kukkapenkin koot ja kukkamäärät
 - Riihimäellä yleisesti 8 kesäbegoniaa nurmihautoilla, Tuusulassa 1-10 m:n haudoille 6-11 kesäbegoniaa/hauta, Porvoossa 3-10 kukkaa riippuen haudan koosta, Malmilla 3-12 kukkaa 1-10 m:n haudoille, Vantaalle 1 m:n haudalle 3 kukkaa, 2 m:n haudalle 4 kukkaa jne.

- Kukkien toimittajat ja viljelijät
 - Leppälehdon Puutarha
 - Koivulan Puutarha
 - Reetan Tarhat
 - Koroisten Puutarha
 - EJ-tarhat
- Lajit ja lajikkeet
 - Riihimäellä siniviuhkaa (*Scaevola aemula*)
 - Malmilla perennoja käytössä sankarihaudoilla
 - Porvoossa ja Malmilla käytössä monia eri värejä
 - perusvärien lisäksi keltaisia ja oransseja lajikkeita (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä)

5.4.3 Kesäkukkakokeilut ja valikoimasta poistuneet lajit

Tuusula: Ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*), pelargonia (*Pelargonium*), marketta (*Argyranthemum frutescens*), pauliinabegonia (*Begonia* Elatior-ryhmä), uudengueanliisa (*Impatiens hawkeri*), samettikukka (*Tagetes*), lobelia (*Lobelia*).

Riihimäki: Ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*), kesänelikka (*Dianthus* Barbatus-ryhmä), tarhaverbena (*Verbena x hybrida*), miljoonakello (*Petunia Calibrachoa* 'Million Bells')

Porvoo: Ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*), tsinnia (*Zinnia*), uudengueanliisa (*Impatiens hawkeri*), pelargonia (*Pelargonium*), jaloruusut (*Rosa*)

Malmi: Ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*), pelargonia (*Pelargonium*), leijonankita (*Antirrhinum majus*), tähtisilmä (*Osteospermum*), tsinnia (*Zinnia*), kesäpäivänhattu (*Rudbeckia hirta*)

Vantaa: Ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*). Kukkatoimittajan suositellessa kokeiluja otetaan vastaan.

6 Kesäkukkavalinnat osastoille 5-8 – Tutkimuksen tulokset

Lehtisen mukaan (2004, 221), kesäkukkien istutuksessa pyritään tasapainoiseen, harmoniseen tunnelmaan ja ilmeeseen. Tavoitteina on myös ylläpitää eri aikakausien tyyliä tulevaisuuden sukupolville. Lajivalinnoissa huomioitavaa ovat lajin ikä ja kestävyys, ulkonäkö sekä kasvutapa. Oikeanlainen maaperä on myös tärkeä ottaa huomioon, jotta laji menestyy.

Tämä luku käsittää osastojen kesäkukkasuunnitelmat. Suunnitelmat on suunniteltu samoja kesäkukkia käyttäen, jotka tänäkin päivänä ovat Paijalan hautausmaalla käytössä. Perustelen osasto kerrallaan muutokset, joita olen laatinut ja lopulta ehdotan pysyviä uudistuksia ja lajikevalintoja.

Yleisenä sääntönä suunnitelmissani on, että yhdelle käytävälle tulee ainoastaan kahta eri kesäkukkaa ja nämä samanvärisinä lajikkeina. Kaikille haudoille, joissa on matala tai matalahko hautamuistomerkki, istutetaan kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens*-ryhmä 'Super Olympia'), kun taas isommille hautamuistomerkeille istutetaan korkeakasvuisempaa kukkaa, päävalintana tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*) ja kesäbegoniaa (*Begonia Semperflorens*-ryhmä 'Lotto'). Toivomuksia huomioon ottaen suunnitelmissa on käytetty myös kyynelverenpisaraa (*Fuchsia Triphylla*-hybr. 'Koralle') ja mukulabegoniaa (*Begonia Tuberhybrida*-ryhmä 'Nonstop').

6.1 Osasto 5

Osaston 5 uudistettu kesäkukkasuunnitelma pohjautuu samaan kaavaan, jota käytän aikaisemmin, luvussa 4. Lajivalinnat ovat uudistetussa suunnitelmassa selkeytyneet, nyt käytössä on korkeintaan kahta eri kesäkukkaa/käytävä. Yksi käytävä määrittää aina kaksi hautariviä, niinpä olen merkinnyt käytävät värillä. Rivi 1 on samalla käytävällä osaston 4 viimeisen rivin kanssa, sen vuoksi käytävä jää puolikkaaksi. Osasto 4 ei kuulu suunnitelmaani, mutta kyseisen osaston viimeiselle riville istutetaan yleisesti samanväristä kukkaa kuin osaston 5 riville 1. Osaston 5 rivi 18 on viimeisellä käytävällä, jota vierustaa hautausmaan kivimuuri. Taulukosta 10 voi tarkastella, mitä kesäkukkaa tulee osastolle 5.

Taulukko 10. Osasto 5 parannukset

Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	7	42	KB	vp.
2	6	36	KB	pun.
3	5	30	KB	pun.
4	11	59+6	KB+TB	pun., pun.
5	11	54+5	KB+TB	pun., pun.
6	4	18+5	KB+TB	vp. & vp.
7	8	53	KB	vp.
8	3	12+3	KB+TB	pun., pun.
9	6	12+10	KB+TB	pun., pun.
10	8	35+7	KB+KVP	pun., pun.
11	5	18+9	KB+KVP	pun., pun.
12	10	36+22	KB+Lotto	valk., valk.
13	5	24+5	KB+Lotto	valk., valk.
14	4	18+5	KB+Lotto	vp., vp.
15	2	12	KB	vp.
16	2	12	KB	vp.
17	0	0	-	-
18	1	6	KB	vp.

Selvitys:

Osaston 5 suunnitelmassa on selkeytetty värien käyttöä. Vanhan kaavan mukaan saattoi yhdellä rivillä olla erivärisiä kukkia ja useampaa lajia. Nyt aina yhdellä käytävällä on samanvärisiä kukkia ja vain kahta eri kesäkukkaa. Vaihtelun virkistämiseksi olen käyttänyt punaisen, vaaleanpunaisen ja valkoisen sävyisiä kukkia. Näitä värejä voi vaihdella vuosittain, jottei hoitohaudoilla olisi aina samaa väriä. Olen huomioinut osaston 5 omaisten toivomuksia: rivillä 1 toivotaan, ettei istutettaisi verenpisaraa ja rivillä 16 toiveena on matalakasvuinen kukka, tarkoittaen tässä tapauksessa kesäbegoniaa.

6.2 Osasto 6

Osasto 6 on muuttunut eniten suunnittelemani osastoista, sillä osasto on kaikista suurin ja sen vuoksi myös epäselvin. Käytävät on merkitty samantapaisesti kuin taulukossa 10. Ensimmäinen rivi on jaetulla käytävällä osaston 7 viimeisen rivin kanssa, mikä on otettu huomioon lajivalinnoissa. Taulukosta 11 voi tarkastella muutoksia osastolle 6.

Taulukko 11. Osasto 6 parannukset

Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	7	12+25	KB+Lotto	vp., vp.
2	10	36+13	KB+TB	pun., pun.
3	7	23+9+2	KB+TB+MB	pun., pun., pun.
4	4	18+7	KB+Lotto	vp., vp.
5	3	18	KB	vp.
6	8	18+22	KB+Lotto	ok., valk.
7	4	18+5	KB+Lotto	ok., valk.
8	3	12+5	KB+Lotto	ok., valk.
9	5	6+22	KB+Lotto	ok, valk.
10	7	30+5	KB+TB	pun., pun.
11	7	24+8	KB+KVP	pun., pun.
12	7	17+3 (+4)	TB+KVP(+HL)	pun., pun.
13	9	53+2	KB+TB	pun., pun.
14	10	24+18	KB+TB	pun., pun.
15	8	42+2 (+3)	KB+MB(+HL)	pun., pun.
16	10	54+5	KB+Lotto	tl.vp., vp.
17	9	36+19	KB+Lotto	tl.vp., vp.
18	6	24+10	KB+Lotto	tl.vp., vp.
19	3	18	KB	tl.vp.
20	4	12+4	KB+TB	vp., vp.
21	5	30	KB	vp.
22	4	12+5	KB+TB	vp., vp.

Selvitys:

Osasto 6 on selkeytynyt aikalailla aikaisemmasta. Nyt käytössä on vain kahta lajia yhdellä käytävällä, 1-3 käytävää samanvärisillä kukilla. Tämä helpottaa istutusprosessia, ja etenkin kukkien jakajien työtä. Osastolla 6 on otettu huomioon useita omaisten toiveita. Rivillä 1 toivotaan kolmelle haudalle samanlaisia kukkia, riville kolme toivotaan mukulabegoniaa ja toisena toiveena on, ettei istutettaisi verenisaraa. Riveille 11 ja 12 on toivottu kyynelverenisaraa, joten sitä on käytetty myös muilla korkeammilla hautamuistomerkeillä kyseisillä riveillä. Riville 15 on toivottu mukulabegoniaa ja hopealehteä, sen lisäksi rivillä on käytetty punaista kesäbegoniaa.

Olen pyrkinyt käyttämään kaikkia saatavilla olevia lajeja tasaisesti, lukuun ottamatta verenpisaraa ja mukulabegoniaa, jotta kaikki rivit eivät olisi identtisiä toistensa kanssa.

6.3 Osasto 7

Osaston 7 parannusehdotukset ovat samankaltaisia kuin aikaisemmissa osastoissa: värien selkeyttäminen ja lajien vähentäminen yhdeltä ja samalta käytävältä. Seuraavasta taulukosta (taulukko 12), voi havaita mitä kesäkukkia on päätyntä osastolle 7.

Taulukko 12. Osasto 7 parannukset

Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	5	24+2	KB+KVP	pun., pun.
2	5	18+4	KB+KVP	pun, pun.
3	4	17+6	KB+KVP	pun., pun.
4	7	24+6	KB+Lotto	ok., valk.
5	6	36	KB	ok.
6	10	48+12	KB+Lotto	ok., valk.
7	4	24	KB	ok.
8	4	18+5	KB+Lotto	vp., vp.
9	8	24+20	KB+Lotto	vp., vp.
10	10	48+10	KB+Lotto	pun., pun.
11	9	36+12+2(+3)	KB+Lotto+MB(+HL)	pun., pun., pun.
12	10	18+19	KB+TB	pun., pun.
13	5	12+7	KB+TB	pun., pun.
14	8	6+19	KB+TB	tl.vp., vp.
15	6	6+17	KB+TB	tl.vp., vp.
16	4	24	KB	tl.vp.
17	7	24+6	KB+TB	tl.vp., vp.
18	6	36	KB	vp.

Selvitys:

Rivi 1 on samalla käytävällä kuin osaston 8 viimeinen rivi, vastaavasti rivi 18 on jaetulla käytävällä osaston 6 ensimmäisen rivin kanssa. Nämä lähtökohdat huomioon ottaen olen suunnitellut kesäkukat osastolle 7. Toiveita, joita olen ottanut suunnitelmassani huomioon: riville 1 ja 2 kyynelverenpisaraa, riville 5 kesäbegoniaa, riville 11 mukulabegoniaa ja

hopealehteä sekä riville 12 toivottu jotakin muuta kesäkukkaa kuin verenisaraa. Samalla tavalla kuin muilla osastoilla, olen pyrkinyt ottamaan kaikkia värejä mukaan: tummalehtistä vaaleanpunaista ja vaaleanpunaista, punaista, valkoista sekä omenankukan väristä.

6.4 Osasto 8

Osasto 8 on suunniteltu samalla tavalla kuin osastot 5-7. Halutessaan Loton voi vaihtaa esim. tarhabegoniaan, huomioitavaa silloin on istutettavien kukkien määrä, sillä tarhabegoniaa käytettäessä määrä pienenee istutusohjeiden mukaisesti. Rivi 6 on jaetulla käytävällä osaston 7 ensimmäisen rivin kanssa, tämän vuoksi on käytetty kyynelverenpisaraa isommalle hautamuistomerille. Omaisilla ei ole toivomuksia osasto 8:n suhteen, joten suunnitelmaa voi halutessaan muuttaa vuosien saatossa. Taulukko 13 osoittaa, kuinka olen suunnitellut kukat riveittäin.

Taulukko 13. Osasto 8 parannukset

Rivi	Hoitohaudat	Kukkamäärä	Istutetut kukat	Värit
1	1	7	Lotto	vp.
2	3	6+12	KB+Lotto	vp., vp.
3	9	47+12	KB+Lotto	vp., vp.
4	7	30+12	KB+Lotto	pun., pun.
5	5	23+14	KB+Lotto	pun., pun.
6	9	48+2	KB+KVP	pun., pun.

6.5 Muutosehdotukset

Ehdotan pysyvää muutosta mukulabegonian (*Begonia Tuberhybrida*-ryhmä) käyttöön, sillä Paijalan entisten työntekijöiden ja nykyisen työntekijän haastattelujen mukaan mukulabegonia vaatii paljon hoitoa ja on lisäksi kasvitautialttis. Kasvitautialttius voi johtaa kasvin sairastumiseen ja se taasen johtaa kukkien vaihtoon ja sen myötä lisäkustannuksiin. Kyseisillä osastoilla on enää muutaman omaisen toive mukulabegonian käytöstä, joten siitä olisi helppo luopua. Mukulabegoniasta luopuminen helpottaisi työntekijöitä sen vaikeahoitoisuuden vuoksi ja mukulabegonian ollessa merkittävästi kalliimpi laji, myös säästöä seurakunnalle tulisi. Mukulabegonian tilalle ehdotan punaista tarhabegoniaa, joka kasvaa isoksi ja upeaksi, ainoa ero on tarhabegonian helppohoitoisuus. Mukulabegonian luopumisen myötä myös hopealehden (*Senecio cineraria*) käytön tarve vähenisi ja siitä

luopuminen olisi mahdollista. Seurakunta voisi tarjota edelleen omaisille lisäkukituksen mahdollisuutta, mutta ainoastaan lisäämällä kesäkukkien määrää kukkapenkkiin. Tässä tapauksessa hopealehteäkään ei enää tarvittaisi.

Toinen ehdotus on tarhabegonian laajennusalue muihin lajikkeisiin kuin punaiseen ja vaaleanpunaiseen. Ehdotan valkokukkaista lajiketta (Baby Wing, White), joka sopisi hyvin varjoisammalle alueelle. Vaalea kukka raikastaa varjoisampaa ympäristöä ja tuo valoa tummille hautamuistomerkeille. Lisäksi kokeilun arvoista olisi kokeilla hennon vaaleanpunaista kesäbegonialajiketta, 'Super Olympia Light Pink', joka sointuisi hyvin yhteen esim. omenankukan rinnalle tai vaaleanpunaisen Loton tai tarhabegonian seuraksi.

7 Johtopäätökset

Taustatutkimuksen pohjalta sain tietoutta hautainhoidosta ja siihen liittyvistä laeista ja määräyksistä. Se, että ensimmäiset hautainhoidot ovat saapuneet Suomeen vasta 1900-luvulla, on yllättävää, ottaen huomioon joidenkin hautausmaiden hyvin vanhan iän. Esimerkkinä Porvoon hautausmaa, joka on perustettu jo vuonna 1789. Ensimmäinen hautainhoito on saapunut Porvooseen vasta vuonna 1935. Tähän ovat toki vaikuttaneet sodat, joiden jälkeen suomalaiset heräsivät uudestaan hautainhoitokulttuuriin, etenkin sodassa kaatuneiden sankareiden muistoa kunnioittamiseksi. Uskon sotien olevan yksi syy hautainhoitokulttuurin kasvuun, niin kuin myös Nummi (1996) ja Lehtinen (2004) toteavat.

Ilmari Wirkkalan ja Maila Talvion vaikutus hautainhoitokulttuurin alkuunpanolle on myös ollut merkittävää. Niin kuin Salovuori (2009) kirjassaan toteaa, hoitamattomista pelloista kehkeytyi ”Jumalan puistoja”, joita alettiin vähitellen hoitaa ja ylläpitää. Hautainhoitokulttuuri on rikastunut vuosien saatossa niinkin paljon, että nykyään jokaisella seurakunnalla on tarjota hautainhoitopalveluja. Uskon hautainhoitokulttuurin kasvavan entisestään nykyisen kiireisen elämäntavan ja elämäntyylin vuoksi. Mielestäni on sen vuoksi hyvä, että hautainhoitoja on olemassa. Vaikka omainen ei pääsisi vierailemaan läheisensä haudalle, pitävät seurakunnan työntekijät huolta haudan kukista ja haudan siisteydestä kohtuullista hoitokorvausta vastaan.

Haastattelut

Kaikista haastatelluista Paijalan hautausmaan työntekijöistä, sekä edellisistä että nykyisestä työntekijästä voi todeta, että mielipiteet ovat yhtenäisiä, niin kukkien hoidon kuin

viihtyvyyden kannalta. Kaikki kolme vastaajaa pitivät mukulabegoniaa (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) haastavana hoidon suhteen ja lajin kasvitautialttiuden suhteen. Verenpisaran (*Fuchsia*) suosio haastateltujen keskuudessa oli yllättävää, mutta jälkepäin oivallettuna ymmärrettävää. Kesäbegonian (*Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Super Olympia') nykyinen suosio ei yllättänyt niinkään, omien hyvien kokemusten vuoksi.

On ymmärrettävää, että lajikokeilut ovat jääneet vain kokeiluiksi, kun työntekijät eivät ole kokeneet niitä hyvin menestyviksi tai helppohoitoisiksi. Etenkin pelargonian (*Pelargonium*) käytön lopettaminen voidaan perustella hyvin, sillä jokainen vastaajista piti sitä vaativana kesäkukkana niin sen kasvuolosuhteiden vaatimusten kuin hoidon suhteen. Myös uudengvineanliisat (*Impatiens hawkeri*) eivät ole menestyneet Paijalassa unohtamatta markettoja (*Argyranthemum frutescens*), jotka ovat myös jääneet muutaman kesän kokeiluiksi. Samettikukat (*Tagetes*) ja pauliinabegoniat (*Begonia* Elatior-ryhmä) olivat myös vastaajien mielestä huonommin menestyneitä.

Tärkeintä lähiseurakuntien haastatteluissa oli selvittää, mitä kukkia on käytössä ja miten niihin kyseisiin valintoihin on päädytty. Yhteisiä tekijöitä haastatteluissa olivat begonian käyttö enemmän tai vähemmän. Kaikissa seurakunnissa oli käytössä kesäbegonian 'Super Olympia'-lajikkeet (*Begonia* Semperflorens-ryhmä). Kesäbegonian suosio ei ollut yllättävää, sillä se menestyy lähes missä vain, sekä kaikkien seurakuntien puutarhureiden mielestä että oman kokeman perusteella. Yllättäviä, esille nousseita seikkoja olivat erilaiset kesäukat seurakunnissa; esimerkiksi Riihimäen hautausmaalla käytetään vain kahta kesäkukkaa koko hautausmaalla, kesäbegoniaa (*Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Super Olympia') ja siniviuhkaa (*Scaevola aemula*). Lisäksi yllättävää oli, että ainoastaan kesäbegonian 'Super Olympia' oli ainoa sama kesäkukka kaikilla seurakunnilla. Moni seurakunta oli Tuusulan seurakunnan lailla ottanut kokeiluun tarhabegoniaa, enemmän ja enemmän vuosi vuodelta. Myös itse uskon vahvasti lajin kehitykseen ja sen käyttömahdollisuuksiin. Tarhabegonian kasvaessa niin isoksi ja komeaksi, ei haudalle tarvitsisi tulevaisuudessa istuttaa niin montaa kukkaa. Tämä olisi kustannustehokasta etenkin tämän päivän taloudellisessa epätasapainossa.

Tuusulan, Riihimäen, Porvoon ja Vantaan lajikevalinnat olivat samankaltaisia; kaikilla olivat suurimmaksi osaksi värejä vaaleanpunaisesta punaiseen ja valkoiset kukat myös suosittuja. Erilaisuuksia löytyi Malmilta ja Riihimäeltä; Malmilla käytössä kukkia

punaisten sävyjen lisäksi keltaisina ja oransseina (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) kun taas Riihimäellä löytyy sinisiä ja valkoisia siniviuhkoja (*Scaevola aemula*).

Kesäkukkasuunnitelma

Toimeksiantajani selkeitä toivomuksia ja ohjeita noudattaen, laadin nykyiset kesäkukkasuunnitelmat osastoille 5-8. Suunnitelmissani käytän pohjana samaa kaavaa kuin analysoidessani nykytilaa. Niiden avulla minun oli helpompi tehdä konkreettiset muutokset, ja nähdä paremmin ongelman ydin. Oikeastaan osasin jo aavistaa, etten tule muuttamaan niinkään lajeja, korkeintaan lisätä lajikkeita.

Lajit, jotka ovat tällä hetkellä Paijalan hautausmaalla käytössä, ovat saaneet kiitosta niin työntekijöiden puolelta kuin omaisilta, lisäksi tilaajani toive oli pitää samat lajit kuin nyt käytössä. Muutoksia nykyisiin pystyn toki ehdottamaan. Suurimpana muutoksena Tuusulan seurakunnan kesäkukkiin ehdotan mukulabegonian (*Begonia* Tuberhybrida-ryhmä) poistoa valikoimista kokonaan. Syy tälle ehdotukselle perustuu mukulabegonian vähäiselle käytölle, etenkin osastoilla 5-8. Suunnitelmassani on mukulabegonia edelleen mukana, sen tilalle ehdotan kuitenkin tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*), sillä uskon sen tulevaisuuteen; tarhabegonia on vahva, helppohoitoinen, isokasvuinen ja komea. Mukulabegonian poistuminen tarkoittaisi samalla hopeavillakon (*Senecio cineraria*) käytön vähenemistä, sillä se on toiminut yhdistelmäkasvina punaisen mukulabegonian kanssa. Lisäksi ehdottaisin tarhabegonian laajenemista uusiin lajikekokeiluihin, etenkin valkoisen lajikkeen kokeilua. Tällä hetkellä Paijalassa on käytössä vaaleanpunaisia ja punaisia lajikkeita. Valkoinen tarhabegonia olisi mielestäni kokeilemisen arvoinen.

Suunnitelmassani pyrin noudattamaan kaavaa, jonka mukaan kesäbegoniaa (*Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Super Olympia') istutetaan kaikille matalille hautamuistomerkeille, kun taas tarhabegoniaa (*Begonia x hybrida*) tai kesäbegoniaa (*Begonia* Semperflorens-ryhmä 'Lotto') istutetaan isommille hautamuistomerkeille. Erikoistoiveita huomioon ottaen istutetaan kyynelverenpisaraa (*Fuchsia* Triphylla-ryhmä). Niillä käytävillä käytetään kyynelverenpisaraa myös muissa korkeammissa hautamuistomerkeissä, jotta ei tulisi suurempia sekaannuksia kukkien jaossa tai istutuksessa. Värien käyttö perustuu siihen, että jokaista väriä käytetään, toki toivomuksia huomioon ottaen. Alue näyttää myös kiinnostavammalta ja persoonallisemmalta, kun kaikki käytävät eivät ole ihan identtisiä.

Uskon, että olen suunnitelmassani luonut sen, mitä tilaajani on minulta toivonut. Alue on nyt yhtenäisempi: jokainen käytävä näyttää rauhallisemmalta, kun haudoilla käytetään korkeintaan vain kahta eri lajia/käytävä.

8 Lopuksi

Perehdyttyäni hautausmaihin ja niitä koskeviin asioihin, olen oppinut paljon ja rikastuttanut omaa osaamistani hautausmaiden hoidosta. Sen lisäksi olen saanut paljon uusia näkökulmia, miten hautausmaita hoidetaan ja mihin hautausmaat ovat tulevaisuudessa kehittymässä.

Sain suuren avun työhöni haastatteluista, sillä niiden avulla pääsin työssäni pidemmälle ja sain konkreettista tietoutta. Lähiseurakuntien haastatteluissa sain kuulla, minkälaisia kesäkukkia on yleisesti käytössä muilla hautausmailla ja muita asioita kesäkuukiin liittyen. Työntekijöiden haastattelujen avulla sen sijaan sain käytännön työkokemuksen tietoa, mitkä kukat ovat hyvin menestyneitä, mitkä huonommin menestyneitä juuri Paijalan hautausmaalla.

Ollakseni kriittinen, täytyy nostaa esille lähiseurakunnille esitetyt haastattelukysymykset. Jälkeenpäin mietittynä olisin voinut esittää erilaisia kysymyksiä, paremmin muotoiltuna. Sen lisäksi huomasin myös joidenkin kysymysten olleen turhia, joita en niinkään tarvinnut työssäni.

Suurena haasteena on ollut myös löytää olennaisia, tieteellisiä artikkeleita aiheesta. Hautausmaat maailmalla eroavat jonkun verran Suomen hautausmaista, joten vertailua on ollut vaikeaa tehdä. Lähin esimerkki löytyy kuitenkin Ruotsista: SLU:n Alnarpin yliopistossa on tutkittu hautausmaita ja niiden kehittämistä parempaan ja kestävämpään suuntaan. Uusi näkökulma hautausmaihin tulikin juuri Stad & Land -sarjaa lukiessani. Sarjassa on julkaistu tutkimus ruotsalaisista metsähautausmaista. Totesin sen olleen hyvin mielenkiintoinen näkökanta. Ehkä hautausmaita täytyy tulevaisuudessa kehittää luonnonmukaisempaan suuntaan, vähemmän hoitoa vaativaan metsikköön. Tutkimuksen tavoite oli herättää kiinnostusta metsähautausmaita kohtaan, ja minun kohdalla se onnistui. Luonnonmukaisia hautausmaita on kuitenkin olemassa lähes joka puolella, mutta ne ovat ainoastaan tunnettuja paikallisille, eikä niinkään koko kansan tietoudessa, todetaan tutkimuksessa. (Westerdahl, 1995)

Keskustelu perennojen vähäisestä käytöstä hautausmailla kesäkukkien sijaan on tullut useasti vastaan. Esim. Knapas (2005), nostaa artikkelissaan esille perennojen käytön hautausmailla. Vaikka Suomen hautausmaat ovat esim. puustoiltaan rikkaita, niin hautojen kasvusto on kuitenkin supistunut. Haudan hoito jätetään yhä useammin seurakunnan hoidettavaksi, omaisten hoitamatta jättämisen vuoksi tai esim. poismuuton takia. Se on nykypäivänä johtanut siihen, että istutukset haudoilla yhdenmukaistuvat. Knapas (2005) toteaa lisäksi, että ennen haudoilla on ollut luonnonkasveja ja perennoja käytössä, esim. sinivuokkoja (*Hepatica nobilis*), kieloja (*Convallaria*), kuunliljoja (*Hosta*) ja akileijoja (*Aquilegia*), jotka ovat kokonaan häviämässä nykypäivän hautausmailta.

Suomessa on tehty useampia hautausmaihin liittyviä tutkimuksia MTT:n toimesta. Uusimpana tutkimuksena on tutkittu perennojen käyttöä hautausmaalla. Tämän halusin nostaa esille, sillä uskon henkilökohtaisesti siihen, että perennat ovat tulevaisuus myös hautausmailla. Kestävä kehitys tulee tärkeämmäksi kokoajan, ja uskon että tämä tulee ennemmin tai myöhemmin näkymään niin yleisillä viheralueilla kuin hautausmaillakin. Perennat olisivat myös kustannustehokkaampi vaihtoehto, sillä ne olisivat kertainvestointi hautausmaiden hoitohaudoille. Valikoimiin tulisi tietyt perennat, jotka kukkisivat pitkään ja olisivat kauniita myös lehdistöiltään, kun kukinta-aika päättyy. Oikeiden perennojen valinta olisi sen vuoksi erityisen tärkeää. Kuitenkin tässä työssä perennojen käyttö ei vielä ollut mahdollista. Tulevaisuudessa voisi tutkia, mitä perennoja voisi hyödyntää hautausmailla ja miten omaiset kokevat perennojen käytön kesäkukkien sijaan. Olisi mielenkiintoista tietää, miten kävisi perinteisten punaisten begonioiden.

Tulevaisuuden näkymät Paijalan hautausmaalla ovat lähtökohtaisesti hyvät. Tämä kesäkukkasuunnitelma tulee säästämään työntekijöiden aikaa kukkien jakovaiheessa ja istutusvaiheessa, ja kun samantapaiset suunnitelmat tehdään Paijalan hautausmaan kaikille muille osastoille, kertyy säästöä huomattavasti. Uskon myös, että yksinkertainen on parempi kuin monimutkainen; liikaa eri kesäkukkiä saattaa aiheuttaa rauhalliselle hautausmaalle rauhattoman ja levottoman tunteen. On vaikeaa arvioida, paljonko säästöä tulisi seurakunnalle näistä toimista, mutta uskoakseni säästöjä kyllä tulee, mikä on aina hyvä asia. Koska en työssäni saanut selvitettyä kesäkukkien yksittäishintoja niiden ollessa luottamuksellisia seurakuntien ja tuottajien välillä, oli vaikea yrittää laskea konkreettisia säästöjä, joita uusi suunnitelma toisi mukanaan. Kaikki seurakunnat tekevät tarjouspyynnön tuottajille, ja toimeksianto annetaan parhaan tarjouksen tehneelle. Hintoja

ei sen vuoksi paljasteta, sillä jokainen seurakunta sopii toimittajien kanssa erikseen hinnoista.

Kaiken kaikkiaan tämä työ on kasvattanut minua, niin kirjoittajana, tutkijana kuin opiskelijana. Ryhtyessäni työhön koin hetkiä, etten ikinä selviäisi tästä. Kuitenkin koko tutkimustyön aikana olen kehittynyt ja oppinut valtavan määrän. Lisäksi koen saavuttaneeni tavoitteeni tässä työssä - niin teorian avulla kuin haastattelujen pohjalta tietenkin tilaajani toiveita huomioon ottaen. Aihe oli minulle hyvin läheinen, joten jälkeenpäin mietin, oliko se sittenkin liian tuttu aihe. Haastavinta tässä työssä on ollut puolueeton ja neutraali näkökulma asioihin. Vaikeaa on ollut myös olla ottamatta kantaa asioihin.

Lähdeluettelo

- Aaltonen, P., Palo, H., Rimpiläinen, O., Rintala, A., Ruotsalo, P. & Särkiö, P. (2005). *Hautaustoimen käsikirja*. 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy
- Alanko, P. & Kahila, P. (1994). *Ukonhattu ja Ahkeraliisa – Perinteiset koriste- ja hyötykasvit*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Backman, T. (2008) *Ryhmäkasvien viljely*. Teoksessa: Backman, T. & Salonen, K., (2008). *Ryhmäkasvien viljely & Ryhmäkasvituotannon talous*. Julkaisu n:o 19. Helsinki: Kauppapuutarhaliitto ry
- Blom, M., Nummi, L. & Leminen, L. (2012). *Paijalan hautausmaa, Kausityö - Aikataulu ja ohjeet 2012*. Tuusulan seurakunta.
- Blom, M. Ylipuutarhuri, Tuusulan seurakunta. Tuusula, 7.10.2012
- Burmoi, T., Mäkilä, J., Pihlajamäki, J. & Ristimäki, P., toim. Antonius-Klemola, K. (2001). *Ruukkukasvien viljely*. Julkaisu n:o 14. Helsinki: Kauppapuutarhaliitto ry
- Eskolainen, M. (toim.), (2005). *Viheralueiden hoito VHT '05, Laatuvaatimukset, Määrämittausperusteet, Työohjeet*. Viherympäristöliitto ry, julkaisu 32. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Gardberg, C.J. (2003). *Maan poveen – Suomen luterilaiset hautausmaat, kirkkomaat ja haudat*. Keuruu: Otava
- Grave Groomers (2012). *Full Cemetery Maintenance Services*. Viitattu 12.12.2012. <http://www.gravegroomers.com/services.html>
- Hautainhoidot haudoittain (2012). Tuusulan seurakunta
- Hautainhoito (2012). Tuusulan seurakunta. Tuusulan seurakunnan hautausmaatoimikunta (Haut. tmk 1/10) Viitattu 28.9.2012. <http://www.tuusulanseurakunta.fi/asp/system/empty.asp?P=135&VID=default&SID=656387969461429&S=0&C=19795>
- Hautainhoitorahaston hoitomaksut (2012). Tuusulan seurakunta. Viitattu 28.9.2012. <http://www.tuusulanseurakunta.fi/uploads/ao1vh919.pdf>

Hautaustoimilaki (2003/457). *Evangelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien ylläpitämät hautausmaat. Hautaustoimessa perittävät maksut.* Viitattu 30.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>

Hautaustoimilaki (2003/457). *Hautaoikeus sekä hautausmaan hoitaminen ja lakkauttaminen. Hautausmaan ja haudan hoito.* Viitattu 30.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>

Hietämäki, T. (2001). *Hautausmaat ja puistot.* Teoksessa: Heinola, A. (toim.). *Suntion käsikirja.* Helsinki: Kirjapaja Oy

Hockman, T. (2004). *Helsingin pitäjän kirkon hautausmaa.* Teoksessa: *Levähdyspaikka-Vantaan seurakuntien hautausmaat keskiajalta nykypäivään.* Hockman, T. (toim.). Vantaan seurakuntayhtymä. Jyväskylä: Gummerus

Holma, K. & Holma, S. (1981). *Tuusulan Kirkkopuiston kertomaa.* Tuusula seura Ry

Ivarsson, K. (2010). *Skötselavtal eller sköta graven själv- vilka faktorer spelar roll vid beslut om gravskötsel?* Examensarbete för Landskapsplanering. SLU: Alnarp Viitattu 12.12.2012 http://stud.epsilon.slu.se/1121/1/ivarsson_k_100503.pdf

Juhanoja, S. & Lukkala, R. (2008) *Julkisten alueiden perennat.* Väiliraportti hankkeesta: ”*Julkisten alueiden perennakasvustojen perustamis- ja hoitotekniikat sekä kestävien perennojen valinta*”. MTT:n selvityksiä, 157: Jokioinen

Kappeliseurakunnat (2012), *Suomen evangelis-luterilainen kirkko.* Viitattu 24.10.2012. <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/F9DC7391101E5F44C2257329002C3773?OpenDocument&lang=FI>

Kasviluettelo (2012). Tuusulan seurakunta.

Kirkkolaki (1993/1054). *Hautaustoimi, Haudan hoito.* Viitattu 30.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

Knapas, M.T. (2005). *Vanhat hautausmaat-monien muistojen puistot.* Suomen kotiseutuliiton julkaisuja A:11. Viitattu 8.11.2012. http://www.rakennusperinto.fi/rakennusperintomme/artikkelit/fi_FI/hautausmaat/

Knapas, M.T. (toim.), Heikkilä, E. & Pietarila, P. (2003). *Hautamuistomerkkien hoito*. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 24. Museovirasto: Salpausselkä.

Korppi-Tommola, M. (1996a). *Uuden hautausmaan perustaminen*. Teoksessa: Alvesalo-Heikkilä, K., Järvelä, K., Korppi-Tommola, M., Koskenranta, J., Laiho, A. (toim.), Nummi, L., Packalén, A., Ratia, K. & Suomus, K. *Paijalan hautausmaan vaiheita 100 vuoden ajalta*. Tuusulan seurakunta.

Korppi-Tommola, M. (1996b). *Paijalan hautausmaan vaiheita*. Teoksessa: Holma, S., Iivonen, S-L., Korkiavuori, M., Kuusjärvi, R., Laiho, A. & Lumme, T. (toim.). *Tuusula-seuran aikakirja VIII*. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy

Koristekasvilannoitteen (2012). Schetelig Oy. Viitattu 8.11.2012. <http://www.schetelig.com/index.php?271>

Lehtinen, T. (2004). *Hautausmaat puistoina*. Teoksessa: *Levähdyspaikka – Vantaan seurakuntien hautausmaat keskiajalta nykypäivään*. Hockman, T. (toim.). Vantaan seurakuntayhtymä. Jyväskylä: Gummerus

Maa- ja metsätalousministeriö (2011). *Ehdotus kansalliseksi vieraslajistrategiaksi* (luonnos). Viitattu 3.12.2012.

http://www.mmm.fi/attachments/ymparisto/vieraslajiseminaari9.12.2009/5wBxpVW2M/Vieraslajistrategia_luonnos_110202.pdf

Manssila, P. (2009). *Perennat tarjoavat vaihtoehdon kesäkukille*. Viitattu: 12.12.2012 <http://www.mtt.fi/maaseuduntiede/pdf/mtt-mt-v66n02s08.pdf>

The Memorial Gardens (2012). Viitattu 12.12.2012. <http://www.thememorialgardens.com/>

Månsson, L., & Johansson, B.K. (2006). *Sommarblommor - Ge trädgården ny skepnad varje år*. Västerås: ICA bokförlag

Nilsson, B., Pettersson, M-L., Tunblad, B. & Åkesson, I. (1985). *Trädgårdens växtskydd*. Stockholm: LTs förlag

Nummi, L. (1996). *Hautausmaan hoito- ja työtavat*. Teoksessa: Alvesalo-Heikkilä, K., Järvelä, K., Korppi-Tommola, M., Koskenranta, J., Laiho, A. (toim.), Nummi, L.,

Packalén, A., Ratia, K. & Suomus, K. *Paijalan hautausmaan vaiheita 100 vuoden ajalta*. Tuusulan seurakunta.

Osmocote Exact esite pdf. (2012). Scotts. Viitattu 8.11.2012

<http://www.schetelig.com/file.php?236>

Palmstierna, I. (2011). *Kesäkukat – Väriloistoa puutarhaan*. Tukholma: Norstedts

Parikka, P. (2002). *Växtsjukdomar*. Teoksessa: *Aktuella Växtskyddsanvisningar*. Publikation n:o 92. Vasa: Växtskyddssällskapet rf. Päivitetty alkuperäispainoksesta: *Ajankohtaisia Kasvinsuojeluohjeita*. (1998) Kasvinsuojeluseura ry.

Puutarhamulta Plus (2012). Kekkilä Garden. Viitattu 7.11.2012.
<http://www.kekkila.fi/viherrakentaminen/tuotteet/kasvualustat/puutarhamulta-plus>

Richardsson, A. (2010). *Kundnöjdhet och produktutveckling av gravskötsel*. Examensarbete för Trädgårdsingenjör. SLU: Alnarp. Viitattu 12.12.2012
http://stud.epsilon.slu.se/966/1/richardsson_a_100329.pdf

Riikonen, A. & Vuori, M.(2004). *Kesäkukat*. Hämeenlinna: Karisto Oy

Ruukkukasvien Yleiset Laatuvaatimukset (2006). Kauppapuutarhaliitto Ry, Ruukkukasvijaosto. Viitattu 30.11.2012. <http://www.kauppapuutarhaliitto.fi/>

Räty, E. & Alanko, P. (toim.) (2004). *Viljelykasvien nimistö*. Puutarhaliiton julkaisuja nro 328, Helsinki.

Salovuori, T. (2009). *Vihreyden keskellä - Levon ja virkistyksen puutarhat*. Helsinki: Kirjapaja

Sirviö, J. (toim.) (2004). *Viheralueiden kasvualustat*. Viherympäristöliiton julkaisu n:o 31. Helsinki: Viherympäristöliitto ry

Svenska Kyrkan (2012). *Gravskötsel*. Viitattu: 12.12.2012
<http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=647116>

Tuusulan seurakunnan ja hautainhoitorahaston kertomus vuodelta 2011 (2011). *Hautainhoitorahaston tilinpäätöksen liitetiedot*. Tuusulan srk.

Tuusulan seurakunnan hautainhoitorahaston säännöt (1994). Tuusulan srk.

Westerdahl, M. (1995). *Den Svenska Skogskyrkogården*. Stad & Land nr. 136. SLU
Alnarp: MOVIUM

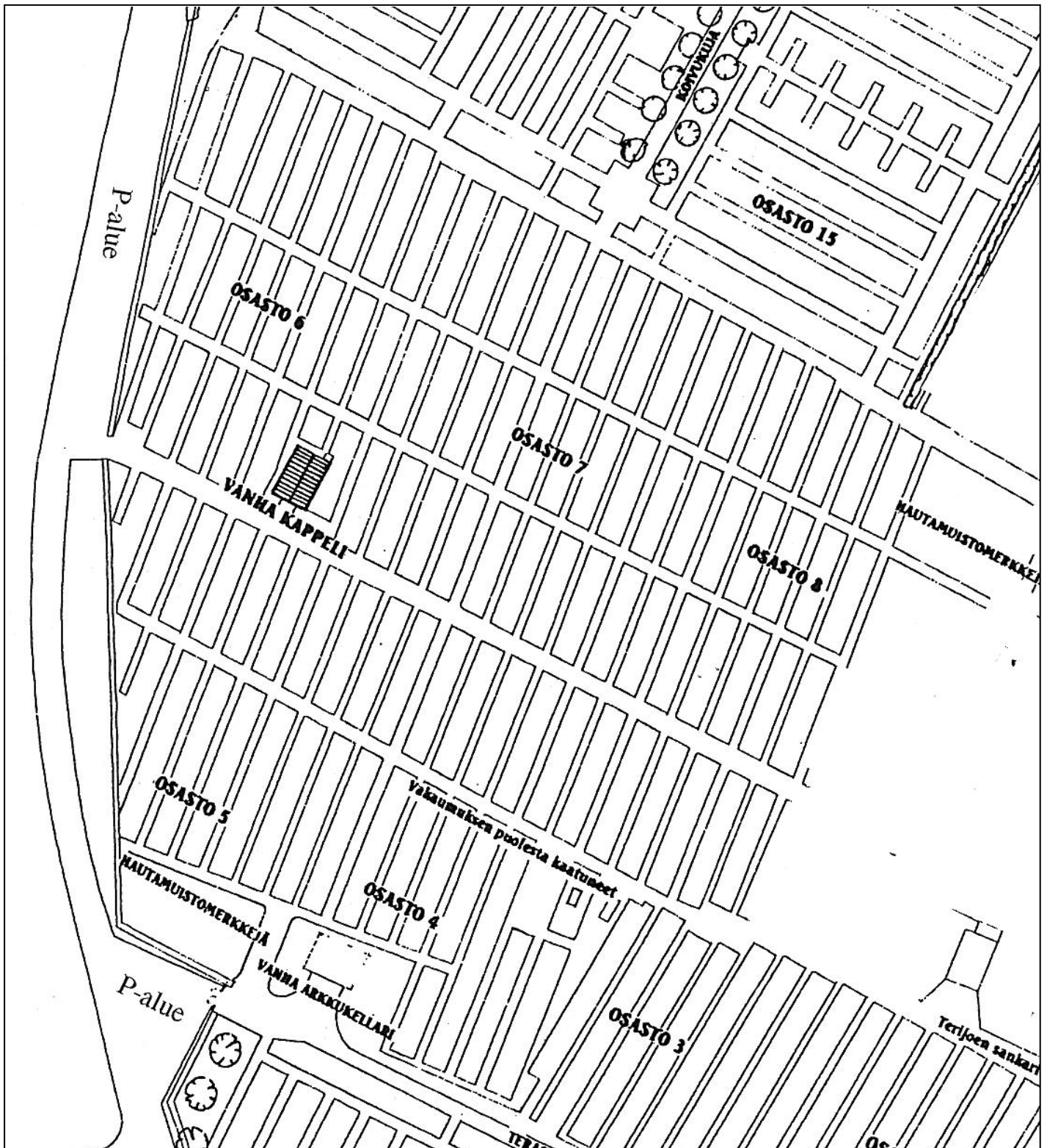
Liiteluettelo

Liite 1: Osastot 5,6,7 ja 8 sekä Paijalan hautausmaan kokonaiskartta

Liite 2: Haastattelukysymykset

Liite 3: Kukat Paijalassa 2012

Osastot 5,6,7 ja 8. Kartta on suurennos alkuperäisestä.

Haastattelukysymykset, edelliset työntekijät

1. Milloin olette työskennelleet Pajjalan hautausmaalla (vuosiluvut)?
2. Mitä kukkia on käytetty seurakunnan hoitohaudoilla niinä vuosina?
3. Ovatko kukkien määrät vaihdelleet vuosien mittaan? Jos ovat, niin miten?
4. Mitä kasvitauteja on kohdattu ja milloin?
5. Mitkä kukat ovat menestyneet hyvin/huonosti?
6. Mitkä kukat ovat olleet helppohoitoisia/vaikeahoitoisia?
7. Muita ongelmia mitä on havaittu aiheeseen liittyen?

Haastattelukysymykset, lähiseurakunnat & Tuusula

Nimi:

Virka:

Työsuhde alkoi:

1. Milloin ovat ensimmäiset seurakunnan hoitohaudat tulleet tälle hautausmaalle?
2. Mitä kukkia Teillä on nyt ja mitä kukkia Teillä on ollut (jos muistaa)? Tämänhetkinen pääkukka?
3. Miten päädytte kukkien värivalintoihin?
4. Onko Teillä erikseen kukkia varjoisaan/aurinkoiseen kasvupaikkaan?
5. Miten olette päätyneet nykyisiin kesäkukkavalintoihin?
6. Onko Teille tullut vastaan kasvitautiongelmia esim. ahkeraliisan kanssa? Jos on, niin onko tilalle tullut jokin muu kukka?
7. Onko Teillä olemassa jonkinlaista istutusohjeistusta? Esim. kuinka monta kukkaa/kukkapenkki?
8. Minkälaisia maanparannuksia tai lannoitteita käytätte?
9. Milloin on kukkien istutusajankohta?
10. Mistä Teidän kesäkukkanne tulevat?
11. Muuta yleistä kerrottavaa?

Kukat Paijalassa, Kuvat: Linda Taskunen 08/2012

Kuva 1. Mukulabegonia ja hopeavillakko

Kuva 2. Mukulabegonia

Kuva 3. Kyynelverenpisara 'Koralle'

Kuva 4. Tarhabegonia 'Baby Pink'

Kuva 5. Tarhabegonia 'Dragon Wing'

Kuva 6. Kesäbegonia 'Bronze leaf Rose'

Kuva 7. Kesäbegonia 'Super Olympia Rose'

Kuva 8. Kesäbegonia 'Lotto White'